

**VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT -
DORDTSE DINSDAG D.D. 20 MEI 2025**

Vergaderzaal 3

1. Presidium

2. Agendacommissie

**3. Agenderingsverzoek College aan Agendacommissie over Opvolging motie M17a
"Raad aan zet"**

Voorzitter: Mevrouw Van Engelen
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Aarden (Partij voor de Dieren)
Dhr. Ayverdi (DENK)
Mevr. Boom-Vos (VVD)
De heer Van Dam Timmers (CDA)
Dhr. Droog (ChristenUnie/SGP)
Dhr. 't Lam (SP)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter voor Dordt)
Mevr. Schnabel (Partij van de Arbeid)
Dhr. In 't Veld (VSP)

Portefeuillehouder: -

Ambtelijke ondersteuning: Dhr. Brouwer, dhr. Hagoort

De voorzitter: Goedenavond allemaal, het is 19.30 uur, we kunnen beginnen. We zijn hier voor een technische briefing/consultatiesessie over een aangenomen motie. Dat ga ik zo allemaal toelichten, maar we beginnen eventjes met het namenrondje voor het verslag. Mijn naam is in ieder geval Yara van Engelen. En ik ben vanavond de voorzitter. En dan gaan we rechts verder.

De heer Van Dam Timmers: Jan van Dam Timmers, CDA Dordrecht.

De heer Aarden: Tristan Aarden, Partij voor de Dieren.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter voor Dordt.

De heer 't Lam: Jack 't Lam, SP.

De heer Droog: André Droog, ChristenUnie/SGP.

De heer Brouwer: Stefan Brouwer, ambtelijke ondersteuning.

De heer Hagoort: Ik ben Gert Hagoort, team Planning & Control.

Mevrouw Boom-Vos: Karin Boom, Dordtse VVD.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Ayverdi: Emin Ayverdi, DENK.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Vermeulen: En Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

De voorzitter: Dank u wel. Wij krijgen vanavond een presentatie van de heer Brouwer, naar aanleiding van motie 17A. En mijnheer Hagoort is er ook om andere vragen van de commissie te beantwoorden. Het dictum van de aangenomen motie luidde, jaarlijks nadat het voorlopig jaarresultaat bekend is bij het college de raad door middel van een commissievergadering te betrekken bij het verwerken van dit resultaat in de Perspectiefnota. En dat gaat over de verschillende scenario's bij het begrotingsoverschot. In het raadsvoorstel, met raadsbesluit, voor de bestemming aan te geven hoe de inbreng van de raad is verwerkt. En deze werkwijze te evalueren met de raad aan het eind van de collegeperiode. De Agendacommissie ... Of is dat de andere vergadering? Moet ik even checken. Is dit die één die beeldvormend en oordeelsvormend stond? Nee? Dit is echt alleen een technische briefing. Super. Dan ga ik aan de commissie vragen, technische vragen over de presentatie kunnen gewoon tussendoor gesteld worden. Maar aan het eind gaat de heer Brouwer ook aan de commissie vragen welke andere mogelijke scenario's jullie willen inbrengen? Graag dat bewaren tot aan het eind. En dan ga ik nu het stokje overdragen aan de heer Brouwer. Gaat uw gang.

De heer Brouwer: Dank u wel, voorzitter. We zijn hier inderdaad om technisch in te gaan op motie 17A. Ik ga dadelijk even kort in op de motie. Mocht ik iets naast de rode draad zitten, dan hoop ik dat de indieners mij aanvullen. Ik roep iets over de kaders. Ik roep iets over het voorstel wat het college voornemens is te doen, en eventuele opties die u zelf heeft te kiezen. En dan natuurlijk inderdaad de vraag aan het eind, heeft u zelf nog ideeën hoe het anders zou kunnen? Allereerst even de motie. Hij is wat klein, maar ik heb hem nog even in de presentatie gedaan. Ik neem aan dat die gedeeld is. En dan wil ik eigenlijk gauw naar wat ik geïnterpreteerd heb als zijnde rode draad in deze motie. Volgens mij gaat die motie om transparantie. Het gaat om tijdig meenemen van de raad. Het gaat om een goede afweging in uw raad, op basis van juiste informatie. Er staan afspraken in dat we dit jaarlijks gaan doen. En dat het college op basis van deze bespreking een afweging maakt wat ze voor willen stellen rondom resultaatbestemming bij de Perspectiefnota. En aan het eind van deze periode gaan we kijken of dit een juiste manier van werken is en of het een passende manier van werken is.

Even nog de planning van de jaarrekening. Ik denk even om een gevoel te hebben hoe we ervoor staan. 27 mei hopen we een besluit te hebben van het college. 30 mei komen de jaarstukken uw kant op. 10 juni is de Auditcommissie. Daar zal BDO ook aanhaken om haar bevindingen te delen. En ik vermoed dat er 's avonds dan ook een technische commissie is, maar dat zal de griffie weten. En dan ga ik er stiekem vanuit dat u 1 juli onze jaarrekening gewoon vaststelt. En als we het dan hebben over, wat gaan we bespreken en hoe gaan we erom in de scenario's van het verdedigend resultaat? We zitten nu 19 mei met de concept jaarstukken op een onverdeeld resultaat van 2 miljoen. Die kan nog wijzigen. De accountant is nog bezig. Maar ik verwacht dat we dit stukje over hebben van vorig jaar, wat eventueel verdeeld kan worden. Dan misschien wel goed om even nog u mee te nemen in de kaders die u toepast om het college te toetsen in de uitvoering van het beleid. Een van de belangrijkste daarin is denk ik de Nota Risicosturing en Weerstandsvermogen, waarin is opgenomen dat uitgangspunt is dat we een weerstandsratio hebben van 1. Dat houdt eigenlijk in dat alle gekwantificeerde risico's die wij kennen volledig afgedekt dienen te worden vanuit de algemene reserve. Lukt dat niet, heeft u aangegeven dat het college 3 jaar de tijd heeft om concreet te maken hoe we wel weer terugkomen naar 1.0. Ik neem deze even mee, omdat die relevant is voor verderop in de presentatie. Dan hebben we ook nog zaken die vanuit landelijke gremia komen. Zo hebben we bestuurlijk overleg financiële verhoudingen. Daar zit in ieder geval de VNG in, daar zit het ministerie van Financiën en Binnenlandse Zaken. Die hebben afgelopen jaar ook een toelichting gegeven hoe wij reserves eventueel kunnen inzetten. En dan met name op dit stukje is weer relevant de inzet van reserves, als het gaat om de komende bezuinigingen en ombuigingen. Je mag reserves gebruiken om eventueel aanloopverliezen op weg naar een compleet sluitende begroting te dekken. Alleen daar zitten wel voorwaarden aan. En een van die voorwaarden is ook weer, en dat zie je met name in het financieel toezicht wat ik eronder heb gezegd vanuit de provincie, waarin zij ook zeggen, is prima dat je dit wil, zo'n reserve ombuiging inzetten, maar dan gaan wij er wel vanuit dat je een weerstandsratio hebt van 1.0. Dus al je risico's kan dekken. Heb je wat over, zou je dat kunnen gaan gebruiken om je ombuigingen te dempen. En de andere is een solvabiliteitseis van 20 procent. Dat je een goede balans hebt, een balansverhouding hebt om dit ook te kunnen doen. Dat zijn even de zaken die in ieder geval meespelen in, hoe ga je om met je saldo?

De voorzitter: Er is een vraag daarover van de heer Van der Meer van GroenLinks.

De heer Van der Meer: Begrijp ik het goed dat bij frictie in verband met het toegroeien naar een sluitende begroting gebruik gemaakt kan worden van de reserves, zolang maar aan die weerstandsratio wordt gedaan? Kan ik dat zo zeggen?

De heer Brouwer: Dat klopt. Onder voorwaarden mag het.

De heer Van der Meer: En betekent dat dan dat die ... Nee, het is zo even voldoende.

De voorzitter: Het is voldoende?

De heer Van der Meer: Ja, even wel.

De voorzitter: Mooi. Dan gaat u verder.

De heer Brouwer: Ik heb hier het scenario nog even geschetst waar we nu staan, als het gaat om ons weerstandsvermogen, het risicoprofiel en weerstandsratio. Als wij nu kijken naar de cijfers, zien we dat we een weerstandsratio hebben die onder de 1 zit. Ons risicoprofiel is hoger dan wat we op dit moment in de reserves hebben zitten.

Weerstandsvermogen van ongeveer 22 miljoen, risico van 25 miljoen, betekent eigenlijk plat dat we minimaal binnen 3 jaar 3 miljoen moeten vinden om weer op de ratio te komen. Vandaar ook het voorstel van het college, in ieder geval het voornemen van het college om voor te stellen de 2 miljoen die we hebben ook te storten in de algemene reserve. Om in ieder geval alweer dicht bij de ratio van 1 te komen. Dan denk ik dat ik het goed formuleerde. Zijn er dan nog andere scenario's? Dat is voor ons wat lastig. We hebben ook, met name Gert en ik, gediscussieerd over, als we dan scenario's hebben, ik heb honderdduizenden ideeën wat je met het geld kan doen. Dan is het moeilijk om ook terug te leggen bij u als raad, wat kunnen we dan wel? We hebben toch nog even gekeken, wat zijn dan de meest algemene scenario's? De eerste zie ik vooral van, we storten het niet in de algemene reserve en u kijkt of er nog incidentele uitgaven zijn die u ziet die u graag wil of noodzakelijk vindt. En die dekt u dit jaar uit eventueel het onverdeeld resultaat. Risico staat eronder. De weerstandsratio heb ik dan nog niet zo snel op 1. Maar die keuze heeft u, want tenslotte staat in het eigen kader, we hebben 3 jaar de tijd om te groeien naar een ratio van 1. Die staat er ook onder. Je kan inderdaad ook gewoon bewust kiezen om een deel wel, deel niet. We hoeven niet alles te storten in de algemene reserve. Met in het achterhoofd dat we in 3 jaar tijd wel groeien naar. Het risico is wel dat als er geen incidentele voordelen komen het zoeken wordt om die reserve aan te vullen. Maar hij kan. En ik heb er toch nog even bijgezet, de reserve ombuigingen hebben we volgens mij afgelopen jaar ook gebruikt om te vullen, als we een voordelig resultaat hadden. Dat zou hier ook mee kunnen. Zitten we alleen met de voorwaarde van toezichthouder die zegt, je moet in ieder geval je weerstandsratio op 1 hebben. Dus zullen we een andere manier moeten vinden om naar 1 te gaan in 2025, om überhaupt de reserve in '26 te kunnen gebruiken. En toen waren wij eigenlijk uit alle mogelijke scenario's ambtelijk. Vandaar ook de vraag, heeft u zelf nog ideeën van tevoren bedacht? En de tweede vraag is, voldoet dit een beetje aan de motie? Want wij zijn absoluut aan het zoeken geweest, wat voor scenario's verwacht u dan als raad? Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel voor de presentatie en het voorschrijven voor in ieder geval de gevonden scenario's binnen de kaders. Dan wordt nu eigenlijk aan de commissie gevraagd om inbreng te leveren, om andere ideeën op te halen voor scenario's. En natuurlijk ook, is dit wat er met de motie bedoeld werd? De motie was natuurlijk breder dan een presentatie. Het gaat om de inhoud, dat er gezocht is naar andere scenario's. Is er een commissielid dat hierop wil reageren? Dan kunnen we in gesprek. De heer In 't Veld, gaat uw gang.

De heer In 't Veld: Dank u wel, voorzitter. Zoals de situatie die financieel gezien er nu voorligt, dan kun je wel stellen dat deze presentatie voldoet aan de verwachting of het verzoek, maar hij is natuurlijk anders bedoeld.

Het uitgangspunt was natuurlijk dat we in ieder geval hoopten dat we een positief resultaat zouden hebben, dat we konden verdelen. En dan heb je inderdaad, meer scenario's behoren tot de mogelijkheden. Aan de ene kant, hij voldoet, gelet op de situatie van nu, wat mij betreft dan in ieder geval. Maar dit is niet eigenlijk de bedoeling geweest natuurlijk achter de motie. Want dat ging uit van een positief resultaat en dat je dan meerdere scenario's kreeg om dat positieve resultaat te kunnen verdelen. Dat is niet zozeer een vraag, maar wel een antwoord op de vraag of hij voldoet.

De voorzitter: Hij voldoet wel, maar helaas niet met de financiële wensen die u had. De heer Schalken, Beter voor Dordt.

De heer Schalken-den Hartog: Voorzitter, dank u wel. Op de vraag inderdaad, wilt u mogelijke andere scenario's inbrengen, deze presentatie maakt duidelijk dat er weinig andere scenario's mogelijk zijn. Maar even sec kijkend naar de bedoeling van de motie, wat Beter voor Dordt betreft had het beter geweest om dit voor te leggen voordat het richting de raad ging, qua voorstel. En dat is denk ik ook als we nu, voordat dit zo op papier komt te staan, met elkaar een commissiemoment hadden gehad van, dit gaat er waarschijnlijk aankomen. En als we het hebben over zorgvuldig met de financiën omgaan, dan stellen wij voor, denken we, dat dit de enige manier is om het goed te doen. Maar u kunt ook kijken naar andere scenario's. Nu liggen die, nadat het gepresenteerd is, op tafel. En dat is denk ik vooral het punt waar vanuit Beter voor Dordt werd aangegeven, jongens, laten we nu eerst eens inzichtelijk krijgen wat eventueel andere opties zijn.

De voorzitter: Dat is een input voor de wethouder. Die is er momenteel niet, want die had nog een oordeelsvormende sessie. Die heeft zich afgemeld hiervoor. Maar dat wordt natuurlijk meegenomen. Mevrouw Boom wil daarop reageren.

Mevrouw Boom-Vos: Voorzitter, kan de heer Schalken aangeven wat hij dan wel verwacht? Volgens mij wordt hier het onverdeelde resultaat gepresenteerd, van tevoren, voordat de jaarrekeningstukken bekend zijn. En worden de mogelijkheden nog hier neergelegd. Wat had u dan eigenlijk nog meer gewild of anders gewild?

De heer Schalken-den Hartog: Voorzitter, in reactie daarop, volgens mij moeten we hier geen echt oordeelsvormende vergadering over dit hebben.

De voorzitter: Zeker niet. Maar een verdiepende vraag over dat.

De heer Schalken-den Hartog: Jazeker. Kijk, nu worden deze andere scenario's wel duidelijk aangegeven. Volgens mij waren die in eerste instantie niet gedeeld met de raad. Ik denk, als dat aan de voorkant was gedeeld met de raad, op een bepaalde manier, en dat had zo op papier gekomen, dan hadden we meer het gevoel gehad dat er toch uitvoering was gegeven aan de manier waarop de motie bedoeld was.

De voorzitter: Dat is wel inderdaad lastig met hoe dat proces werkt. Wat u kan, en dat is uiteindelijk ook een politieke keuze ... Kijk, één scenario is nu eigenlijk de mogelijkheid.

En je kan natuurlijk ook als politiek ervoor kiezen om helemaal buiten het boekje te gaan, andere risico's te nemen en dan toch voor een ander scenario te gaan. Maar dat is gewoon heel lastig. In principe heeft u die keuze nog wel, maar hij is gewoon niet zo heel erg verstandig. Tenminste, gebaseerd op de feiten niet zo verstandig. Andere commissieleden nog? Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Dit was een vraag aan de heer Schalken-den Hartog. Ik wilde zelf even van de VVD de input geven. Want voldoet deze motie? Volgens mij voldoet hij wel een beetje aan de lijn waar hij op ingediend is. Wij hebben niet ingediend, maar we hebben wel meegestemd. De bedoeling was van tevoren even het resultaat te horen krijgen, zodat je daar wat meer over na kon denken. Qua mogelijkheden, wij staan eigenlijk altijd voor goed financieel beleid. En we gaan denk ik ook wel heel erg mee in dit voorstel, omdat het nu niet pijn doet. En we krijgen komende jaren nog wel wat financiële hindernissen om te overwinnen. Dan hebben wij liever dat we nu al aan een reserve toevoegen, dan dat we de komende drie jaar nog ergens moeten gaan zoeken en extra moeten bezuinigen. Maar dat is even het antwoord op de heer Brouwer.

De voorzitter: Eens met het voorliggende scenario. Nog partijen met alternatieve scenario's, wensen? Nee? De heer Van der Meer, GroenLinks.

De heer Van der Meer: Niet in deze situatie, wat mij betreft. Maar voor de procedure, op het moment dat er overschotten zijn die niet meer nodig zijn om de weerstandratio op het goede niveau te brengen, dan kun je natuurlijk wel veel makkelijker verschillende scenario's onderscheiden. En dan zou het goed zijn dat vanuit de organisatie of het college mogelijke alternatieven worden aangedragen.

De voorzitter: Volgens mij, deze motie was een duidelijke oproep vanuit de raad. En volgens mij blijft het niet bij een enkele keer. Ik kijk eventjes of misschien de ambtenaar daar ook ja op kan zeggen. De heer Brouwer.

De heer Brouwer: Ik blijf met het dilemma zitten dat de vragen ... Kijk, maar ik zoek u dadelijk even op wat u nu precies bedoelde, want ik kon u niet helemaal volgen. Maar het moeilijke is een beetje, we kunnen verschillende scenario's bedenken. En dat kan het college natuurlijk ook. Maar welke breng je dan? Want we hadden hier natuurlijk ook kunnen zeggen, we kopen er 23 brandweerauto's voor of zo. Verzin iets. Of ik doe nog iets met speeltuinen. We doen ergens gouden kranen. Het is een beetje moeilijk wat voor soort scenario's wij dan kunnen brengen. Het zou in ieder geval de organisatie helpen als we daar iets van richting hebben in de raad. Want je kan die euro op duizend verschillende manieren uitgeven, als je dat wil. Wat brengen we dan? Daar ben ik een beetje naar op zoek, in ieder geval voor volgend jaar, dat ik denk, als we uw kant op komen en het kan beter, dan doe ik het graag beter.

De voorzitter: Dank u wel. Aan de andere kant zijn dat ook eigenlijk politieke voorstellen en keuzes van hoe je je budget besteedt. We hebben nu natuurlijk wel gezien waar het overschot allemaal terecht mag komen. De heer 't Lam heeft nog een vraag.

De heer 't Lam: Dank u, voorzitter. Ik wil even op de reactie inhaken. In het huidige geval hebben we eigenlijk geen scenario. Het agenderingsverzoek was, wat de SP betreft, heel helder en hadden we ook niet over hoeven te praten, want we moeten ons houden aan onze eigen gemaakte afspraken. Als het in de toekomst anders is, denk ik dat het voor de ambtelijke dienst ook lastig is om scenario's te maken, want het gaat dan om een politiek besluit. Wil je het dan doel A of aan doel B of aan doel C uitgeven, dat moeten we hier met elkaar bediscussiëren. Ik vraag me af of dat er ook echt scenario's geschreven moeten worden door de ambtenaren, of dat we gewoon te horen krijgen, er is een x-bedrag over, dat mag je besteden. Doe even een soort brainstormende sessie, waar de raad het aan wil gaan besteden. Dat is denk ik makkelijker dan de ambtenaren te vragen. Dan krijgen we altijd de opmerking, hoe kom je eraan?

De voorzitter: Dit is de motie die inderdaad is aangenomen. Daarom is het nu zo opgepakt. Het staat natuurlijk de raad altijd vrij om in een oordeelvormende sessie of in de arena van de Raadzaal die discussies goed te voeren. Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Wat mij niet helemaal helder is, we hebben nu een aantal scenario's liggen, is het ook de bedoeling, en dat zal waarschijnlijk dan in de vergadering eventueel als hij daar komt hierna komen, maar dat we uit één zo'n scenario kiezen, of blijft dat nog een beetje in de lucht hangen welk scenario dat dan gaat worden?

De heer Brouwer: In de motie is nu opgenomen dat we deze sessie hebben om in ieder geval op te halen welke scenario's de raad zag. Dat neemt het college mee in de afweging bij het voorstel wat ze bij de Perspectiefnota gaan doen voor de inzet van het onverdeeld resultaat. En er wordt een toelichting op gegeven waarom ze daarvoor kiezen. Dat is de vertaling van de motie. Uiteindelijk komt het college na deze inbreng met een voorstel.

De voorzitter: En de inbreng is tot nu toe dat de commissie eigenlijk het wel eens is dat dit het enige scenario is. Ik kijk nog even rond of dat inderdaad klopt? De heer Van der Meer wil nog iets toevoegen.

De heer Van der Meer: Ik snap op zich wel wat de heer 't Lam zegt, het is een politieke keuze. Natuurlijk is het een politieke keuze. Dat geld gaat ook bijvoorbeeld als we straks over bezuinigingen moeten besluiten. Toch heeft daarvoor de ambtelijke organisatie allerlei mogelijke alternatieven gegenereerd, met daarbij ook een inschatting van wat de maatschappelijke effecten, enzovoort, daarvan kunnen zijn. Dat is behulpzaam voor de besluitvorming in de raad. Natuurlijk kan de raad ook zelf zeggen, wij vinden dit of dit zo urgent, daar willen we het overschot aan besteden. Maar het helpt in mijn ervaring wel vaak als het college, gevoed door de ambtelijke organisatie, daarvoor met mogelijke opties komt.

De voorzitter: Dat scheelt weer een hoop zoekwerk voor de raad, als er een beetje voorwerk is gedaan. Dan blijft volgens mij de conclusie dat de commissie het best wel eens is met het geschetste scenario in de presentatie.

Dan mag ik concluderen dat we gewoon heel vroeg klaar zijn. En dan wil ik de heer Brouwer en de heer Hagoort heel erg bedanken voor het uitzoeken en het uitleggen hiervan. En fijn dat er zo uitvoering aan de motie is gegeven. En de rest is aan de politiek. Hartelijk dank. Nog een fijne vergaderavond. Nog een nabrander.

De heer Van der Meer: Of jullie hiermee uit de voeten kunnen?

De voorzitter: We kunnen verder. De heer Brouwer zoekt de heer Schalken na de vergadering nog eventjes op voor verduidelijking van de verwachting. En dat is volgens mij helemaal prima. En deze hoeven we volgens mij ook verder niet af te sluiten. Dank u wel. Fijne avond. En neem uw flesjes vooral weer mee naar de pantry.

4. Beschikbaar stellen van budget voor uitvoering van de gebiedsprioritering Dordt Oost en Centrum – Raadsvoorstel

Voorzitter: Mevrouw Van Engelen

Raadsgriffier: De heer Boogaard

Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Ayverdi (DENK)

Mevr. Dijkstra (Gewoon Dordt)

Dhr. De Feijter (ChristenUnie/SGP)

Mevr. Van Herwijnen (Partij voor de Dieren)

Mevr. Kamphuis (SP)

Dhr. Klerk (CDA)

Dhr. Kuhlmann (VVD)

Dhr. Van der Meer (GroenLinks)

Dhr. Pauwels (Partij van de Arbeid)

Dhr. Stolk (VSP)

Dhr. Tutupoly (Op Ons Eiland)

Dhr. De Vries (VSP)

Dhr. Wringer (Beter voor Dordt)

Portefeuillehouder: wethouder M. Merx

Ambtelijke ondersteuning: mevr. Meijer, mevr. Muijres, dhr. Bindels

De voorzitter: Goedenavond allemaal, welkom commissieleden, ambtelijke ondersteuning. Er zit hier nog een wethouder naast me. Ik zie wat mensen op de tribune. De wethouder moet ik zeggen. Niet zomaar een wethouder, de wethouder. Ik zie wat mensen op de tribune. En wie weet kijken er wat mensen thuis ook mee. We zijn hier vanavond voor een beeldvormende sessie over het, moet ik het even goed zeggen, raadsvoorstel beschikbaar stellen van budget voor uitvoering van de gebiedsprioritering Dordt Oost en Centrum. En daar krijgen we vanavond een presentatie over van mevrouw Meijer en mevrouw Muijres. Zeg ik het zo goed? Ja. En zo meteen, voor de presentatie, wil de wethouder nog even een kleine toelichting geven.

Die toelichting zal ook voornamelijk technisch zijn. En daarna gaat de wethouder ook naar de tribune terug om het vanavond technisch te houden en niet politiek. En voordat ik het verder toelicht, gaan we eerst even het namenrondje doen. Mijn naam is Yara van Engelen, en ik ben vanavond uw voorzitter. En dan ga ik aan mijn rechterkant verder.

De heer Boogaard: André Boogaard, commissiegriffier.

De heer Klerk: Albert Klerk, CDA.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Kamphuis: Meta Kamphuis, SP Dordrecht.

De heer Stolk: Leo Stolk, VSP.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De heer Pauwels: Sam Pauwels, PvdA.

De heer Bindels: Roger Bindels, adviseur wijken.

Mevrouw Meijer: Angelique Meijer, gebiedsmanager Centrum.

Mevrouw Muijres: Meike Muijres, gebiedsmanager Dordt Oost,

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Tutupoly: Gersom Tutupoly, Op Ons Eiland.

Mevrouw Van Herwijnen: Irma van Herwijnen, Partij voor de Dieren.

De heer Kuhlmann: Alexander Kuhlmann, Dordtse VVD.

De heer Ayverdi: Emin, Ayverdi, DENK.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke Van der Meer, GroenLinks.

Mevrouw Dijkstra: Marjanne Dijkstra, Gewoon Dordt.

De heer Merx: Marc Merx, wethouder.

De voorzitter: Dank jullie wel. Dan zijn de namen voor het verslag rond. Dan toelichting van de vergadering. Het college heeft de gemeenteraad voorgesteld om budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de gebiedsprioritering Dordt Oost en Centrum. En vanavond krijgt u van de gebiedsmanagers een toelichting op de totstandkoming van de gebiedsprogramma's en de voorgestelde besteding van de middelen. Dat had ik net in makkelijke taal eigenlijk ook al gezegd. Aan de commissie het verzoek om pas na de presentatie de vragen te stellen. Alle vragen die in u opkomen, graag even opschrijven en voor aan het eind bewaren.

We hebben een uur voor deze beeldvormende sessie. En ook belangrijk om te weten, dit onderwerp, dit raadsvoorstel is eigenlijk al twee keer geagendeerd. Vanavond beeldvormend, dat was op verzoek van de VSP, en dat kreeg genoeg steun. Maar de PvdA heeft dit ook al oordeelsvormend op de agenda gezet, met genoeg steun van andere partijen, en al een politieke vraag. Straks aan het eind is het niet de keuze, gaan we nog oordeel vormen? Die staat in principe al gepland. Dan kunt u politieke vraag meegeven, of er natuurlijk voor kiezen om nog een keer te beeld vormen. Dat staat u altijd vrij. Maar dan weet u in ieder geval dat er met het vervolg van dit raadsvoorstel al keuzes gemaakt zijn. Dan ga ik het stokje overdragen aan de heer Merx, want die gaat ons een korte toelichting geven. Gaat uw gang.

De heer Merx: Dank u wel, voorzitter. Inderdaad heel kort. Zeker omdat we nog een oordeelsvormende vergadering dan gaan krijgen. Bij het politiek akkoord is er een bepaald bedrag, dat leest u in het raadsvoorstel, gereserveerd voor de leefbaarheid en veiligheid, en dan met name voor de wijken, of tenminste voor de stadsdelen Oost en Centrum. En we hebben het daar met elkaar ook intern uitgebreid over gehad. We moeten dit geld, want het is eenmalig geld, niet zomaar uitgeven. Dat moeten we heel gericht uitgeven aan daar waar het echt gaat bijdragen, daar waar het echt impact heeft. En dat betekent, ik had een simpele vraag, kunnen we ook een analyse maken van waar dat dan het meeste effect gaat hebben? De vraag was vrij simpel. De uitwerking heeft even geduurd. Maar dan ligt er ook wel wat. We hebben u overladen met een hele hoop papier, of in ieder geval digitaal papier, met analyses en met een prioritering. En er komt straks een agenda. Ik denk dat er echt wel een mooi stukje werk is geleverd, mijn persoonlijke oordeel, op basis waarvan we de keuzes kunnen gaan maken. Mijn collega's zullen dadelijk de presentatie gaan geven. Het is veel meer dan alleen leefbaarheid. U vindt ook alle stukken over de Omgevingsvisie, alle onderwerpen daarin terug. U kunt hier ook uit grasduinen voor andere onderwerpen dan waar het hier vanavond over gaat alleen. Ik zou zeggen, doe er uw voordeel mee.

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder vindt het een mooi plan, maar dat hadden we van tevoren kunnen weten. Dat sta ik maar even toe, die toelichting. Dan gaan we naar mevrouw Muijres, voor het eerste deel van de presentatie. Gaat uw gang.

Mevrouw Muijres: Goedenavond allemaal. Allereerst, dank je wel commissie voor het agenderen van dit onderwerp. Wij vinden het heel erg fijn om een toelichting te mogen geven, ook gezien de grote bestanden die als bijlage aan dit raadsvoorstel zijn meegestuurd. We hebben ons net al geïntroduceerd. Goed om te weten dat wij een afvaardiging zijn van het integrale projectteam dat hieraan gewerkt heeft. En ook goed om te weten dat zowel mijn collega Angelique als ik als gebiedsmanagers het initiatief hebben genomen om die gebiedsprogramma's te gaan ontwikkelen. En dat hebben we ook wel gedaan, omdat onze rol zit echt op dat snijvlak, op dat grensvlak tussen de interne gemeentelijke organisatie en die buitenwereld, die samenleving, tussen die systeemwereld en de leefwereld, tussen beleid en hoe dat landt in de wijken en buurten. En daaruit, die behoefte om goed te kunnen acteren op dat snijvlak, wilden wij heel graag dat die gebiedsprogramma's er kwamen.

De opzet voor vanavond is dat wij u in ongeveer een kwartier de tijd meenemen over de gebiedsprogramma's, een toelichting daarop geven, maar ook natuurlijk stilstaan bij de voorgestelde besteding van de middelen die we willen inzetten. En we bewaken goed de tijd, zodat er ook gelegenheid voor u is om vragen te stellen, het gesprek aan te gaan, want we gaan ervan uit dat die er ongetwijfeld zullen zijn. Wanneer we naar Dordrecht en het wijkgericht werken kijken, dan focussen we op het woongebied van Dordrecht, dan zien we eigenlijk dat Dordrecht ingedeeld is in drie gebieden. Het gebied of de wijken in West zijn als focusgebied toegetreden tot het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, Samen Dordt West, u ongetwijfeld niet onbekend. En daar zijn de opgaven helder. En er is een alliantiestructuur opgetuigd om daaraan te gaan werken. Er zijn ook nationale middelen, die ingezet kunnen worden om aan deze opgave te gaan werken. En voor de gebieden in het centrum, hier aangegeven in het groen, de vier groene wijken en de wijken in Oost, aangegeven hier in de kleur blauw, is deze toegang tot nationale middelen er niet. En hadden we eigenlijk ook niet zo'n heel helder inzicht op de opgaven die er waren. En vanuit onze rol als gebiedsmanagers hadden we heel sterk de behoefte om ook hier de opgave helder te gaan krijgen. De ambitie is eigenlijk om integraal naar die wijken te kijken, prioriteiten daaruit te halen, die ook breed gedragen zijn. We beginnen natuurlijk niet bij nul. Die wijken bestaan al. Die gebieden bestaan al. Er wordt al fantastisch werk gedaan door ons als gemeente, maar zeker ook door partners, de bewoners, door ondernemers. Maar we zien wel potentie om die inzet, die allemaal gedaan wordt, wat meer richting te geven om de samenwerking te verbeteren of beter af te stemmen wat we aan het doen zijn, zodat uiteindelijk dat impact maken meer centraal komt te staan. En dat is de ambitie die hierachter zit. Hoe hebben we dat gedaan? Dat is best wel een zoektocht geweest. We hebben ook veel in het land gekeken hoe andere gemeenten dat doen. En uiteindelijk hebben we hier een werkwijze proberen op te tuigen die we dan het gebiedsprogramma noemen. En het gebiedsprogramma bestaat uit drie delen. Allereerst hebben we een gebiedsanalyse gedaan. Dat is een grondig dataonderzoek, wat ook verrijkt is met gesprekken met wijkprofessionals en al enkele bewoners. Uit die analyse komen prioriteiten. Dat is de gebiedsprioritering. Die hebben we daar proberen te formuleren. En vervolgens willen we heel graag aan de slag gaan om ook een gebiedsagenda te gaan ontwikkelen. En die gebiedsagenda is eigenlijk de concrete uitwerking van de prioritering, omgezet naar middelen, naar inzet en naar planning. En uiteindelijk is dit een iteratief cyclisch proces. Dat betekent dat we het regelmatig gaan monitoren. De gebiedsanalyse wordt dan eigenlijk een gebiedsmonitor. En dat we ook kunnen bijstellen naar veranderende omstandigheden, nieuwe inzichten, nieuwe data. Dat we dat steeds kunnen verwerken in onze werkwijze. Dat is het idee erachter. Een integrale gebiedsanalyse klinkt goed, denk ik. Maar hoe doe je dat dan, is de volgende vraag. En ook dat is best wel een zoektocht geweest, binnen de ambtelijke organisatie. Hoe pakken we dat dan aan? En uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om de zeven doelen uit de Omgevingsvisie als kapstok te gebruiken voor die analyse. De zeven doelen herkent u, in de linkerkolom. En we zijn eigenlijk nagegaan van, welke onderwerpen willen wij dan zicht op hebben om een uitspraak te doen over bijvoorbeeld, hoe aantrekkelijk is deze wijk? En die onderwerpen hebben we vervolgens weer geoperationaliseerd in indicatoren die meetbaar zijn, waar we data bij kunnen zoeken.

En vervolgens moest ook de check gedaan worden, hebben we die data dan beschikbaar en op welk ruimtelijk niveau hebben we die data? Zijn dat alleen stedelijke cijfers of hebben we die cijfers ook op wijk- of buurtniveau? Dat hebben we eigenlijk allemaal in kaart gebracht. Het is echt een analyse van zowel de sociale als die fysieke leefomgeving in de wijken. Wat ook bijzonder is aan deze analyse, is dat die verschillende ruimtelijke schaalniveaus kent. We hebben naar de stad gekeken. We hebben naar de stadsdelen, de gebieden gekeken, zoals ik die net geïntroduceerd heb, hoe wij ermee werken. We hebben naar de wijkgemiddelden gekeken. Maar het werd eigenlijk pas echt interessant toen we naar de buurtcijfers gingen kijken. Want dan zie je de verschillen oppoppen. En zover ons bekend is, hebben we niet eerder zulke integrale analyse op buurtniveau in Dordrecht gedaan. Dan die prioritering. Uit die analyse moeten prioriteiten komen. En die prioriteiten hebben we geformuleerd door te kijken van, wijken de cijfers nu af ten opzichte van het gemiddelde van Dordrecht of ten opzichte van elkaar binnen een wijk? Want dan vinden we dat een wijk of een buurt achterblijft en dat er een prioriteit uit kan volgen. Op die manier hebben we eigenlijk de prioriteiten geformuleerd. En we zijn zowel in de interne organisatie als met onze partners, zowel op dat uitvoerende wijkniveau als op het managementniveau in gesprek gegaan van, herkent u zich nu in de prioriteiten die wij geformuleerd hebben, of missen we nog iets, en heeft u daar dan onderbouwing voor van wat we missen? En op die manier zijn eigenlijk die data steeds verrijkt en hebben we ook die prioriteiten gevalideerd en zijn ze erkend door onze partners en ook onze interne samenwerkingscollega's. En de prioriteiten willen we graag vaststellen voor een periode van vijf jaar, tot 2030. En die concretisering van, hoe gaan we werken aan een prioriteit, wat gaan we daarvoor doen, welke interventies gaan we ontwikkelen, wie doet wat, ook in dat brede netwerk met partners, met bewoners, met ondernemers, dat volgt in die gebiedsagenda. En die gebiedsagenda is ook de plek waar de participatie gaat plaatsvinden. We hebben weliswaar enkele bewoners gesproken. In de gesprekken die we met wijkprofessionals hadden over die validatie van die prioriteiten, maar nog niet genoeg. En we weten uit eerdere gemeentelijke projecten wanneer het abstractieniveau hoog is we maar een beperkte groep inwoners bereiken in participatievormen. En we wilden hier graag echt de mensen bereiken in die buurten, straten waar de nood het hoogst is, die het meest kwetsbaar zijn, waar die veiligheid en leefbaarheid het meest onder druk staan. Dat is waarom we hier die participatie willen gaan inzetten. Hoe willen we dat doen? We willen bij onze partners en ook in de interne organisatie uitvragen, wat doen we eigenlijk al op deze plekken, wat kunnen we nog meer doen en wat is daarvoor nodig? We willen die bewoners en ondernemers heel erg nadrukkelijk bevragen in die participatie. En dat gebundeld moet die gebiedsagenda gaan worden. Die niet alleen van ons als gemeente is, maar echt iets van die hele wijk of buurt. Misschien aardig om te benoemen, is ook nog dat onze partners op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, dat we daar op verschillende niveaus mee samenwerken. We hebben een bestuurlijk overleg leefbaarheid en veiligheid. Daar zitten onze bestuurders samen. En daar werken we nu aan de intentieovereenkomst, om echt hun intentie ook vast te leggen om met deze prioritering aan de slag te gaan. We hebben op managementniveau een overleg, waar wij echt wat meer op gebieds- en stadsniveau naar de vraagstukken kijken. En we hebben ook echt in die wijken overleggen met onze partners. En onze partners zijn dan onder andere Dordrecht Sociaal, de politie, de woningcorporaties, dat soort partijen.

Ook in de wijken zit dat uitvoerend netwerk samen aan tafel. Dat is eigenlijk wat ik voor nu echt over de gebiedsprogramma's wilde vertellen. En dan pakt Angelique hem over om nog over de besteding van de middelen door te praten.

Mevrouw Meijer: Inmiddels hebben we de gebiedsanalyse en de prioritering achter de rug. En nu willen we het met jullie hebben over hoe wij denken dat we de bestemmingsreserve het beste kunnen uitgeven. We weten dankzij de gebiedsanalyse en de prioritering wat waar nodig is. Waar we het meest succes kunnen hebben als we onze interventies inzetten. We willen de middelen uit de bestemmingsreserve daarvoor benutten om van wal te komen, want het zijn eenmalige middelen. Maar we denken dat het ons helpt om van slag te gaan met een aantal interventies. Hoe zien we dat dan voor ons? We willen een deel van de middelen, dat is ongeveer een kwart van de middelen, inzetten voor de aanschaf van een mobiele hub, een mobiele wijkpost. Dat is iets waarmee we de wijk in willen om actief met bewoners in gesprek te gaan. We willen dat niet alleen voor de aanschaf gebruiken, maar ook voor de coördinatie en beheer van zo'n mobiele wijkpost. Het richt zich op bewonersparticipatie, om met bewoners in gesprek te gaan van, hoe zie je je wijk, wat vind je nodig, waar heb je behoefte aan? En we zien het als een zichtbare en laagdrempelige voorziening. Het is een instrument wat je eigenlijk 24/7 in zou kunnen zetten op plekken waar bewoners komen. En bewoners die misschien niet één, twee, drie bij bekende wijkcentra komen. Je kan het ook inzetten op plekken waar tijdelijk sprake is van extra spanningen, om wat voor reden dan ook. Het is dan ook een trefpunt voor gemeenten, maar ook voor professionals, wijkagenten, buurtwerkers om met bewoners in gesprek te komen. Even een paar beelden, wat voorbeelden van, hoe zou zo'n mobiele wijkpost eruit kunnen zien? We zien het voor ons als een busje, het liefst elektrisch uiteraard, want we hebben ook een energietransitie waar we voor staan, waar zowel gemeente, collega's, misschien ook u als raadsleden, onze partners in de wijk gebruik van kunnen maken om met bewoners in contact te komen op verschillende momenten en plekken. Het overgrote deel van die middelen willen we inzetten om een start te maken voor interventies. Interventies in die buurten waar de leefbaarheid en veiligheid het meest onder druk staat. Dat weten we waar het is dankzij de gebiedsanalyse en de prioritering. En het gaat dan vooral om fysieke maatregelen. Moet u denken aan vergroening, verbeteren van speel-, beweegplekken, sportplekken, maar ook het organiseren van ontmoeting, sociale initiatieven en veiligheidsinterventies. Van dat hele grote gebied Dordrecht Oost hebben we een focus aan kunnen brengen van, waar is de nood het hoogst, waar moeten we onze focus op zetten, op welke buurten? Dat zijn deze buurten. Hier staat, afgezet tegenover andere buurten, de leefbaarheid en veiligheid, het meest onder druk. Kijkend naar gebied Centrum, dan gaat het om meer buurten. Ik ga ze niet allemaal oplezen, maar ze staan hier. Voor de binnenstad, de Noordflank, Reeland en De Staart. Ik kijk ondertussen even op mijn aantekeningen of ik niks vergeet te zeggen. En waar hebben we het dan over en wat voor soort interventies zou je dan aan kunnen denken? Dan gaat het om verbeteren van de leefomstandigheden. Wat ik net al zei, vergroening of tegengaan verloedering of het stimuleren van een gezonde leefomgeving. En over sociale cohesie, over ontmoeting, dat de mensen elkaar weer kennen, dat ze met elkaar in gesprek komen, dat ze weten wie hun burens zijn. En het verbeteren van die gezonde woonomgeving, die beweeg- en speelplekken.

We hebben geprobeerd of getracht jullie in een notendop mee te nemen in de ontwikkeling van de gebiedsprogramma's. Het is best wel een intensief traject geweest, waarbij zowel collega's vanuit de sociale kant als de fysieke kant met elkaar hebben samengewerkt om tot een, we hopen, leesbaar verhaal te komen, wat betreft de prioritering. De analyse is daarbij vooral een naslagwerk wat wij gebruikt hebben als input voor de prioritering. En we hopen dat u hiermee een beeld krijgt, maar ook wellicht kansen voor uzelf ziet als raadslid om hier informatie uit te halen. Want het totaalpakket van gebied Centrum en Oost is wel iets van 700 pagina's. Dat is natuurlijk gruwelijk veel. Maar er zit ook heel veel informatie in over biodiversiteit, over bereikbaarheid, over duurzaamheid, over leefbaarheid, over gezonde wijk, aantrekkelijk, noem maar op. We hebben getracht een zo compleet mogelijk beeld te schetsen. En we zijn eigenlijk benieuwd wat u ervan vindt en welke vragen u voor ons heeft op dit punt.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat we echt naar de vragen gaan, ik zie nog twee sheets staan. Iets over gebiedscyclus en voorbeeld uitgelichte buurten. Moeten die eigenlijk nog voor de vragen?

Mevrouw Meijer: Nee, dat is niet nodig.

De voorzitter: Dat is fijn.

Mevrouw Meijer: Dat hadden we eerder er wel in, maar we dachten, soms hangt van de vraag af, kan het misschien nog erbij gepakt worden, maar is niet noodzakelijk.

De voorzitter: Helemaal prima. Maar dan weet ik zeker dat we niet te veel vragen gaan stellen. Dan kijk ik even rond wie er allemaal een vraag heeft, want dat zullen er wat zijn. Dan ga ik eventjes noteren. Hou de handen vooral omhoog. Allemaal. Ik ga een rondje maken. Dit onthoud ik denk ik wel. En als ik iemand over het hoofd zie, dan trekt u maar aan de bel. Ik begin bij de heer Wringer, van Beter voor Dordt. Gaat uw gang.

De heer Wringer: Dank, voorzitter. Ik heb twee vraagjes. Jullie hebben het over de gebiedsagenda, die nog te ontwikkelen is. Maar hoe groot is dat gebied? Want jullie zeggen, bij de buurt komen pas de verschillen naar boven. Zou je het dan niet een beetje een buurtagenda moeten noemen, zodat dat wat duidelijker wordt? En de tweede vraag is, die mobiele wijkpost, hoe moet ik dat zien? Wordt die dadelijk vijf dagen in de week de hele dag ingezet op één plek? En dan de volgende dag gaat hij weer naar een andere plek? Of blijft die een week op een plek staan? Kunt u daar iets toelichten hoe dat eruit gaat zien? Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Muijres.

Mevrouw Muijres: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij hele mooie, terechte vragen. De suggestie van een buurtagenda vind ik eigenlijk een hele mooie. We werken vanuit de gebieden. En zo ziet de indeling met collega's en partners er vaak ook uit. Vandaar dat wij bij het woord gebiedsagenda zijn uitgekomen. Maar die vertaalt zich inderdaad op dat buurtniveau. Misschien moeten daar buurtagenda's onder komen te vallen. Uw andere vraag ging over de programmering van de mobiele wijkpost.

Die hebben we nog niet gemaakt, maar hij is inderdaad flexibel in te plannen en mee te bewegen. De eerste aanzet is natuurlijk die participatie voor die gebiedsagenda. Daar gaat hij echt rond in die kwetsbare buurten, die net ook op de sheet te zien waren. En in latere fase kan die verschillend worden ingezet. Maar die programmering hebben we op dit moment nog niet gereed.

De heer Wringer: Een korte aanvullende vraag.

De voorzitter: Korte, aanvullende vraag. Gaat uw gang.

De heer Wringer: Het is wel de bedoeling dat die vijftig weken per jaar, vijf dagen per week wordt ingezet?

Mevrouw Meijer: We willen hem wel inderdaad zoveel mogelijk inzetten. En we zien dat, net zoals in Dordrecht West, heb je een wijkconciërge, die ook heel veel in de wijk aanwezig is met zijn bakfiets. En dat is ook wel iets hoe wij dit voor ogen zien, zoveel mogelijk. Niet een bus aanschaffen, en dan dat die ergens geparkeerd staat. Maar we willen hem wel heel veel inzetten. Dat klopt.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan de heer Kuhlmann van de Dordtse VVD. Ik zag net geen handen daar, maar dan ga ik zo meteen gewoon weer een stukje terug. Dat is geen probleem. De heer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Ik heb twee vragen. De eerste vraag is gericht aan mevrouw Muijres. Gaat over het eerste deel van de presentatie. Het programma natuurlijk draait om leefbaarheid en veilige wijken. Dat is het geld wat we daar expliciet, u zult begrijpen, ook natuurlijk op wens van de Dordtse VVD, voor hebben gereserveerd. En als ik kijk naar de onderwerpen op sheet 6 van uw presentatie, dan zie ik daar allerlei verschillende dingen waar ik me heel veel bij kan voorstellen. Maar bijvoorbeeld, er zitten ook een paar dingen bij waar ik me afvraag, wat heeft dat te maken met de leefbaarheid en een veilige wijk? Om er eentje uit te halen, verzwaring van het elektriciteitsnet. Om hem maar heel concreet te maken, ik denk dat bewoners in wijken meer profijt hebben, meer het idee hebben dat de veiligheid en leefbaarheid wordt verbeterd op het moment dat er een ...

De voorzitter: Maar u heeft het idee dat inwoners ... Dat is eigenlijk een mening. Even de vraag om het in een technische vraag te doen.

De heer Kuhlmann: Dan kan ik zeggen, ik weet dat bewoners er meer prijs op stellen, op dit rondom leefbaarheid en veilige wijken als bijvoorbeeld er een extra handhaver langskomt dan wanneer er ergens diep onder de grond een zwaardere kabel ligt. Mijn vraag is, kunt u wat meer toelichten op welke manier, want het is een hele brede waaier aan onderwerpen, toch de focus wordt behouden op wat de prioriteit is, namelijk leefbaarheid en veilige wijken?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Muijres: Dank u wel, voorzitter. Een hele mooie vraag. En ik ben blij dat ik de kans krijg om dat te verduidelijken. In de analyse hebben we echt breed integraal gekeken naar zowel die fysieke als sociale leefwereld. En er staan inderdaad meer onderwerpen bij dan het domein veiligheid en leefbaarheid behelst. Voor het raadsvoorstel hebben we die prioriteiten naar voren gehaald die echt op leefbaarheid en veiligheid zitten. Dat gaat echt over de buurt, waar leefbaarheid en veiligheid het meest onder druk staan. En daar gaat het geld ook naartoe, op die onderwerpen. Niet op verzwaring elektriciteitsnet. En daar gaan we andere financiering voor zoeken.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. En dan uw tweede vraag.

De heer Kuhlmann: Mijn tweede vraag, dank u, voorzitter, is gericht aan mevrouw Meijer, over dat tweede deel van de presentatie. Natuurlijk de mobiele wijkpost kwam daar naar voren. Even als belangrijkste, je kunt natuurlijk contact maken op verschillende manieren met de inwoners. Waarom de specifieke keus voor de wijkpost en niet zozeer voor een andere manier, bijvoorbeeld door aan te bellen bij inwoners? Ik vraag het, omdat natuurlijk waar het gaat om zo'n post, daar moet je toch maar weer ... Net op het moment dat jij tijd hebt, moet je daarnaartoe gaan. Terwijl je ook heel veel waardevolle informatie en goede gesprekken kunt voeren, eigenlijk met de meest brede groep, op het moment dat je gewoon in dat gebied gaat aanbellen aan de deur.

De voorzitter: Is dat uw enige vraag, of had u nog een tweede vraag?

De heer Kuhlmann: En ook rondom die mobiele wijkposten werd genoemd de inzet 24 uur en 7 dagen in de week. En ik ben even benieuwd of dat ook daadwerkelijk ... Want er zijn natuurlijk ook weleens mensen die gewoon overdag aan het werk zijn. Of die dan ook 's avonds wordt bemenst of in het weekend, wanneer mensen wat meer tijd hebben? De afweging aanbellen en wijkpost en de inzet in tijd rondom de wijkpost.

De voorzitter: En dan 5 dagen, 50 weken per jaar? Niet 24/7, maar 5 dagen in de week.

Mevrouw Meijer: Allereerst, waarom we hebben gekozen voor de mobiele wijkpost, is ook heel praktisch, omdat het gebied Oost een heel groot gebied is. Als je kijkt naar de bakfiets voor Dordrecht West, waar goede ervaring mee is, dat is ook een logische keuze daar, omdat het eigenlijk een veel kleiner gebied is. Hier gaat het om gebied Oost en Centrum. Een behoorlijke afstand. Praktisch gezien ook. Plus dat we een mogelijkheid willen hebben dat als het slecht weer is dat je even binnen een een-op-een gesprek met iemand kan voeren. En aanbellen kan uiteraard ook. En dat gebeurt ook. Dat is onlangs bijvoorbeeld gebeurd in het Kromhout-Kasperspad. Is ook huis-aan-huis aangebeld en mensen gevraagd over de omstandigheden in de buurt en hoe ze zich voelen en wat ze als verbeterpunten zien. We zien dit als een aanvullend middel. We hebben namelijk wijkcentra in Dordrecht. We hebben helaas niet zoveel wijkcentra in Dordrecht. En die zijn ook niet altijd open op momenten dat je zou willen. We hopen met zo'n mobiele wijkpost dat je zegt, we hebben nu een avond een evenement of er is iets in een bepaalde buurt op een bepaald moment 's avonds, dan kunnen we ook die post inzetten. Dat kan ook in een weekend. En we willen dat daar een persoon bij komt, zoals een soort wijkconciërge, die weet dat die ook buiten kantoortijden ingezet kan worden.

De voorzitter: Helder. En dan kan hij langer blijven staan? Want het is een beetje gek als u heel erg lang voor iemands voordeur blijft staan, lijkt mij. De heer Ayverdi, van DENK Dordrecht. Sorry, ik had beloofd om terug te gaan. Dit ging ik allemaal onthouden. Mevrouw Van Herwijnen, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Van Herwijnen: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel dat ik toch even de tijd krijg voor mijn vragen. Ik had iets meer tijd nodig om die presentatie te laten bezinken. De eerste vraag, het gebiedsprogramma in zijn geheel, vindt hij nog zijn uitwerking in het omgevingsplan? Dat is de eerste vraag. En de tweede vraag is, er staat in de presentatie, het begrote budget nu is om een start te maken met de uitvoering van die gebiedsprioritering. Nou staan er natuurlijk in dat gebiedsprogramma heel veel meer dingen die nodig zijn in deze gebieden. Wat wordt het vervolg? En zijn jullie aan het nadenken over het budget daaropvolgend?

De voorzitter: Heldere vragen. Wie kan hem antwoorden? Mevrouw Muijres, gaat uw gang.

Mevrouw Muijres: Dank u wel. De eerste vraag ging over de relatie met de Omgevingsvisie. Die vraag moet ik dan even ... Ik kijk even naar mijn collega's. De Omgevingsvisie, denk ik, dat bedoeld wordt?

Mevrouw Meijer: Een gebiedsprogramma is als het ware een programma onder de Omgevingswet. Ik weet niet wat u bedoelt met omgevingsplan? Misschien hebben we het dan wel over hetzelfde.

Mevrouw Van Herwijnen: Je hebt een Omgevingsvisie. Daar volgen programma's uit.

Mevrouw Meijer: En dit is zo'n programma.

Mevrouw Van Herwijnen: En die programma's moeten weer gaan landen in het omgevingsplan. En de vraag is, gaan deze programma's uiteindelijk landen in het omgevingsplan?

Mevrouw Meijer: Ja, klopt.

Mevrouw Muijres: Uw andere vraag ging over de financiering. Wij willen graag een start maken. In onze netwerksamenwerking hopen we dat de andere partners middelen zullen gaan inzetten op het moment dat wij dat ook gaan doen. We gaan wel kijken of we dat kunnen koppelen aan elkaar. En ook willen we koppelkansen benutten. Werk met werk maken. Wanneer er fysieke onderhoudsprojecten zijn, kijken of we daar sociale doelen aan kunnen koppelen. Dat is ook een manier om aan de prioriteiten te werken. Dat doet soms iets voor de planning. En daarom zit dat cyclisch proces er ook in, waarbij we u als raad tweejaarlijks gaan informeren, middels een RIB.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Tutupoly, van Op Ons Eiland.

De heer Tutupoly: Ik had wel even een korte vraag ten aanzien van die mobiele wijkpost. Het gaat onder andere even om veiligheidsissues. Hoe zien jullie het gebruik daarvan? Want ik kan me voorstellen dat, als ik even zo naar de plaatjes kijk, dat is allemaal open en bloot dat buurtbewoners, als er veiligheidsissues in een wijk spelen, niet geneigd zijn om naar zo'n bus te lopen en dan in the open, zal ik maar zeggen, met hun verhaal komen Ik vroeg me eigenlijk af hoe jullie in dat kader zouden handelen.

Mevrouw Meijer: Ik begrijp de vraag niet helemaal.

De heer Tutupoly: Stel jou eens voor dat er overlast is, ik noem maar wat, van bepaalde buurtbewoners of het zijn jongeren of iets dergelijks, dat bewoners niet altijd geneigd zullen zijn, lijkt mij, om van zo'n mobiele wijkpost gebruik te maken, omdat je daar dan gewoon vol in het zicht zit eigenlijk. Ik vroeg me eigenlijk af hoe jullie daar dan mee omgaan?

Mevrouw Meijer: Die mobiele wijkpost is een van de manieren om met bewoners in contact te komen. Als dat geen goede manier is, ik kan me voorstellen, er zijn buurten, als dit speelt, waar het niet handig is om inderdaad met zo'n post te staan, op dat onderwerp. Dan zullen we misschien overgaan tot huis-aan-huis of werkateliers organiseren, andere soorten werkgroepen. Er zijn verschillende vormen. We zien dit als een van de manieren om met bewoners in contact te komen, maar het moet wel aansluiten bij de behoefte in die buurt.

De voorzitter: Nog een aanvulling daarop?

Mevrouw Muijres: Ja, mag ik daar kort op aanvullen? Het is natuurlijk ook zo dat het niet in plaats van bijvoorbeeld, '...' wijkagent in de wijk heeft, komt. Het is aanvullend op. Maar doordat de wijkagent misschien bij de mobiele wijkpost ook aanwezig is, is de herkenbaarheid of de stap om daarnaartoe te gaan wellicht kleiner. De bekendheid van een wijkagent neemt toe. En daardoor hopen we ook dat dit soort gesprekken misschien nog meer gaan plaatsvinden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we nu wel naar de heer Ayverdi, van DENK. Gaat uw gang.

De heer Ayverdi: Nu wel. Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat mijn vraag deels al beantwoord is, maar toch ga ik een poging wagen. Het gaat over de besteding van de 775 duizend euro. En hoe gaat dat bepaald worden? Want u had het over fysieke maatregelen, sociale initiatieven, net als de vraag van mijn buurman. Gaat men gebruikmaken van input van bewoners van die mobiele wijkposten of is het een politieke afweging? Gaan wij dat bepalen als raad? Hoe zit dat in elkaar?

De voorzitter: Dat zit denk ik in die ... Dan ga ik het jullie laten zeggen, anders dan zeg ik verkeerde woorden. Gaat uw gang.

Mevrouw Meijer: Je mag het zeggen hoor.

De voorzitter: In de gebiedsagenda.

Mevrouw Meijer: Uiteindelijk komt het in een gebiedsagenda. Dat is de uitvoeringsagenda. Maar wat erin komt te staan, dat weten we nu nog niet, want het hangt ervan af wat bewoners en professionals aangeven. Vooral bewoners zien wij echt als een expert van hun leefomgeving. Die weten veel beter wat er speelt en wat er nodig is, zoals bijvoorbeeld wat ik net zei het voorbeeld van het Kromhout, dat ze huis-aan-huis gegaan zijn. En er kwam onder andere ook naar voren dat bepaalde mensen zich onveilig voelen. En dat dat een oplossing zou zijn op het gebied van parkeren, zodat ze minder lang in het donker hoeven te lopen, ver van huis, omdat dat voor hen een onveilig gevoel geeft. Dat zijn allemaal inzichten die je wil gebruiken om interventies te doen. Het hangt heel erg ervan af wat de bewoners aangeven waar ze behoefte aan hebben.

De voorzitter: Het is gebaseerd wel op participatie en input van de inwoners. Heeft u nog een vervolgvraag?

De heer Ayverdi: Ja, inderdaad, voorzitter. Staat hij aan? Ja. En houdt u dan ook rekening met de type verschillende doelgroepen die dan samenleven in een wijk, in een buurt? Bijvoorbeeld jongeren of ouderen, mensen met auto, zonder auto? En hoe gaat dat dan samen, al die informatie?

Mevrouw Meijer: Daarom kiezen we ook voor verschillende participatievormen. En daarom hechten we ook waarde aan die mobiele wijkpost. Juist omdat we niet altijd hetzelfde geluid willen horen van dezelfde mensen, of die in de wijkcentra komen. Om al die wegen te maken van de verschillende mensen die in een wijk wonen.

De voorzitter: Dank u wel. Die microfoon begint een beetje rond te zingen. Mocht het heel vervelend worden, dan kunt u natuurlijk altijd een microfoon van de buurman of buurvrouw gebruiken. Even kijken. De heer Van der Meer van GroenLinks, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Een paar vragen. De analyse start vanuit allerlei buitengewoon interessante materialen. Ik heb het niet allemaal al kunnen bekijken. Dat stelt u natuurlijk erg teleur. Maar inderdaad het is absoluut materiaal om vaker en ook bij andere onderwerpen op terug te grijpen. Erg veel dank daarvoor. Dat is heel nuttig. De prioriteiten zijn gebaseerd op die analyse. Dat gaat om een analyse van de huidige situatie. Ik hoor u ook, en wat mij betreft terecht, zeggen, we focussen op de plekken waar vooral de problemen zijn. Tegelijkertijd bekruipt mij een beetje het gevoel, bij het lezen van het stuk en ook naar u te luisteren, dat het erg gaat om het oplossen van problemen. En dat het veel minder gaat om het grijpen van kansen, die er ook zouden kunnen zijn. Creatieve ideeën waarmee je een wijk impulsen zou kunnen geven. Dat is misschien alleen maar een gevolg van hoe het opgeschreven is, maar ik wilde het toch even naar voren brengen, en uw reactie daarop vragen.

De voorzitter: Eigenlijk is uw vraag of die conclusie klopt?

De heer Van der Meer: Ja. Zal ik mijn andere vragen ook even doen?

De voorzitter: Ja. En als die in één zin ongeveer kunnen, zou dat fijn zijn.

De heer Van der Meer: Ik doe mijn best, voorzitter. Die procedure om met zo'n mobiele wijkpost allerlei input van verschillende groepen te krijgen, betekent dat de tegengestelde belangen, om het zo maar te zeggen, waar mijn buurman het over had, bij jullie terechtkomen. En dat jullie daar iets, denk ik, mee gaan bedenken over hoe dat moet. Of is dat ook weer inzet van overleg tussen mensen in de wijk van, hoe gaan we dat oplossen? Er zijn mensen die willen meer groen, en andere mensen willen meer parkeergelegenheid. Gaan jullie dat oplossen? Gaan jullie daar een voorstel voor bedenken? Of breng je die mensen met elkaar in contact?

De voorzitter: Dat was een heldere vraag. Twee vragen. Dan gaan we naar de beantwoording.

Mevrouw Muijres: Volgens mij hebben beide vragen te maken met, benutten jullie de kracht van de bewoners in de wijk voldoende? De eerste vraag ging over het oplossen van problemen versus het creëren van kansen. Ik kan me voorstellen dat door hoe we het geschreven hebben vanuit die analyse, wat toch een soort probleemanalyse is, dat dat erg blijft hangen. Maar hoe wij het proces van die gebiedsagenda ontwikkelen zien, is juist ook die kracht van die wijk willen benutten. We willen echt ruimte geven aan die bewonersideeën en ondernemers die daar iets in kunnen betekenen. En natuurlijk onze partners, waar we al mee samenwerken. Dat zit wel in de visie op de gebiedsagenda. Dat is natuurlijk het stuk nog te ontwikkelen. Misschien leest u dat op dit moment nog wat minder terug, maar is absoluut onze insteek.

Mevrouw Meijer: Zal ik het tweede stuk doen?

Mevrouw Muijres: Ja.

Mevrouw Meijer: Hoe we dan omgaan met tegenstrijdige belangen in de wijk? Dat is iets waar we nu ook alle dagen mee te maken hebben. Wij zijn gebiedsmanager, maar elke wijk heeft ook een wijkmanager. De wijkmanager staat in contact met bewoners en professionals. Die halen ook heel veel informatie op. En een van de vormen die wij voor ons zien is ook co-creatie. Ook samen met bewoners rond de tafel van, wat zou de meest passende oplossing hier zijn? We gaan nooit iedereen tevreden maken. Dat zal altijd aan de orde zijn. Maar we willen natuurlijk wel het goede doen voor die wijken, want dat is de bedoeling. Je wil voorkomen dat die wijken afglijpen. Je wil dat het een aantrekkelijke wijk is, waar mensen graag wonen. En dat betekent dat er verschillende belangen zijn en dat je daarvoor open moet staan en dat met elkaar moet wegen.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Een opmerking nog of een verdiepende vraag.

De heer Van der Meer: Een korte opmerking om mee te geven.

De voorzitter: De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Ik denk ook dat het heel belangrijk is om de bewoners op die manier een beetje mee verantwoordelijk te maken voor de keuzes die gemaakt worden. En daarmee de sociale cohesie ook te bevorderen.

De voorzitter: Ik heb niet verstaan of dat een opmerking of een vraag was. Dat was eigenlijk mijn vraag aan u, voordat u begon. Maar goed. We gaan naar mevrouw Dijkstra, van Gewoon Dordt, heeft u een vraag? Nee. Dan ga ik naar de overkant, naar de heer Klerk van het CDA.

De heer Klerk: Dank u wel, voorzitter. De gebiedsprioriteringen, die documenten heb ik met plezier gelezen. Mooie documenten, ook gezien de integraliteit. Die analyse? Niet de analyse, maar de documenten.

De voorzitter: En nu de vraag.

De heer Klerk: Even kijken. Ik zou bijna zeggen, jammer dat die er van Dordt West niet zijn. Maar waar ik op aansloeg, en dat is inmiddels het meest besproken onderdeel ongeveer, de hub. En ik vraag me af, ik snap het idee erachter, maar zijn er ook ... Ik ben helemaal van slag gelijk. Maar het is minstens zo uitdagend als belangrijk om mensen met elkaar in contact te brengen. Sociale cohesie is een grote uitdaging. Maar zijn er verhalen of ervaringen dat zoiets ook daadwerkelijk gaat helpen? Juist omdat dat zo'n grote uitdaging is. Of is, ik sla hem even heel erg plat, een zichtbare wijkagent of handhaving niet veel effectiever, als het gaat om leefbaarheid in de wijk?

Mevrouw Muijres: Als ik uw vraag goed begrepen heb, bent u op zoek naar voorbeelden uit Dordrecht waarin we aan de sociale cohesie gewerkt hebben en waar we impact van terugzien?

De heer Klerk: Niet per se Dordrecht, maar waar een soortgelijke hub actief is, of zo'n mobiele ... Ik ben de naam even kwijt. Post.

De voorzitter: Ik denk inderdaad, is de mobiele post gebaseerd op ervaringen uit bijvoorbeeld andere gemeentes? Is er al een soort bewijs dat het werkt voor bepaalde gebieden?

Mevrouw Meijer: Ik ben bij een bijeenkomst geweest, waarbij verschillende gemeentes aanwezig waren die werken met zo'n mobiele wijkpost. En wat hun oplevert, is dat ze ook met bewoners in contact komen waar ze anders niet mee in contact komen. En ook vanuit de politie is er behoefte aan een dergelijke wijkpost, want nu in bijna elke wijk is er spreekuur door een wijkagent in het wijkcentrum, maar lang niet iedereen komt in een wijkcentrum. En dan is het ook weer heel fijn, bijvoorbeeld voor een wijkagent, om eens op een andere manier met bewoners in contact te komen. En je kan dan heel zichtbaar zijn in een wijk, en wat er ook goed uit ziet. Er is ook weleens over nagedacht dat ze dan misschien met een bakfiets of iets dergelijks zouden doen. En dat past eigenlijk niet helemaal bij het type werk ook wat ze doen en wat ze uit willen stralen. Dit zou een voorbeeld kunnen zijn voor een wijkagent of handhaving of jongerenwerk, wie dan ook, om ... Andere gemeentes hebben daar ervaring mee.

De voorzitter: Dan eigenlijk faciliteren we wat er al is vanuit de politie. De heer Klerk, korte vervolgvraag.

De heer Klerk: Gevoel mag niet in een technische sessie, en meningen ook niet. Maar het idee van mijn vraag was, waarom zouden mensen wel naar een mobiele wijkpost gaan en niet naar een wijkcentrum, als ze behoefte hebben aan vragen. Daar zagen we op, zijn die ervaringen bekend? Maar u zegt dat dat ...

De voorzitter: Dat is wat er nu gezien wordt. De wijkcentra zijn er nu al, maar niet genoeg. En dit zou een toevoeging kunnen zijn. Vertaal ik dat zo goed?

Mevrouw Meijer: De wijkcentra hebben natuurlijk een, hoe zeg je dat, welzijnsgevoel achtergrond. Hoe moet je dat zeggen? Daar moeten mensen naartoe. En een mobiele hub gaat naar de mensen toe. Dat is omgekeerd. Die gaat daarnaartoe waar de mensen zijn. Bijvoorbeeld in een druk winkelplein, winkelstraat ergens, of bij een school of waar het ook nodig is. De post gaat naar de mensen toe, in plaats van dat de mensen naar de post toekomen. Zeg ik het goed? Dat mensen naar wijkcentra gaan.

De voorzitter: Ja, u zei het goed. Dank u wel. Gaan we naar de heer De Feijter, van ChristenUnie/SGP.

De heer De Feijter: Dank u wel, voorzitter. Allereerst bedankt ook voor de presentatie en de stukken. Inderdaad, het is een lijvig stuk. Dus hoop werk verzet. En zo te horen gaat er ook nog een hoop werk verzet worden. Allereerst even een soort checkvraag toch. Het is denk ik al wel inmiddels voldoende duidelijk, maar de mobiele wijkpost is eigenlijk echt alleen bedoeld als participatie-instrument, om met bewoners in gesprek te gaan. En niet direct om de doelen van de gebiedsprioritering uit te voeren. Echt eigenlijk meer bedoeld ten behoeve van het uitwerken van de gebiedsagenda's, als ik het goed begrijp. Het heeft niet direct de leefbaarheid, veiligheid als doel.

Mevrouw Meijer: In eerste aanleg willen we vooral ophalen bij de bewoners waar zij tegenaanlopen wat ze als oplossing zien. Ik kan me voorstellen dat in tweede instantie het misschien een leuke uitvalsbasis zou kunnen zijn voor een bepaalde interventie. Dat kan.

De heer De Feijter: En dan de tweede vraag, eigenlijk deels al gesteld door mijn buurman ook, maar een beetje aanvullend. Waaruit blijkt dat zo'n mobiele wijkpost ook die leefbaarheids- en veiligheidsdoelen dan dient? Niet alleen dat het zou werken als participatie-instrument, maar dat het ook daarna vanuit ... Want waar uiteindelijk deze bestemmingsreserve voor bedoeld is, die leefbaarheid en veiligheid, dat het daar nu toe dient. En dan nog als tweede vraag daarbij, voorzitter, als u me toelaat, is dat dit uiteindelijk eenmalig geld is. Zijn er verder ook nog structurele kosten gemoeid met deze mobiele wijkpost?

De voorzitter: Dat soort vragen sta ik wel toe. Kijk ik even naar wie we de beantwoording kunnen geven. Mevrouw Muijres begint. Uw microfoon is weer uitgegaan.

Mevrouw Muijres: Misschien heb ik aanvulling nodig, maar dat gebeurt ongetwijfeld. Even kijken. Uw vraag was, hoe dient de mobiele wijkpost ook de prioriteit op het gebied van leefbaarheid en veiligheid. Het gaat eigenlijk, en ook uw vorige vraag, volgens mij een beetje, is de mobiele wijkpost het doel of het middel? En voor ons is het allebei, beide. We sluiten het een en het ander niet uit. Doordat bij de mobiele wijkpost mensen elkaar ook kunnen treffen, ontmoeten er initiatieven kunnen ontstaan, er kan van alles op aangehaakt worden, kan er bijvoorbeeld aan cohesie gewerkt worden. Een sterke cohesie vermindert vaak weer het onveiligheidsgevoel bij bewoners. Zo zijn er indirecte verbanden te trekken. Maar we reserveren natuurlijk nadrukkelijk ook geld, dat andere geld, die 775 duizend euro, om juist interventies die uit die ideeën voortkomen te kunnen realiseren, om aan deze doelen te werken. Het is doel en middel. We hebben dat onderscheid niet heel zwart-wit voor ogen.

De voorzitter: Dat is helder. Dank u wel. De tweede vraag moet nog beantwoord worden. Is misschien voor mevrouw Meijer.

Mevrouw Meijer: De middelen gebruiken we om een start te maken om met die interventies aan de slag te gaan en om die mobiele hub aan te schaffen. We proberen wel koppelkansen te benutten. Daar waar je fysieke ingrepen doet, en je kan ook werken aan de sociale problematiek in de wijk om die zaken aan elkaar te koppelen. Want de bedoeling is verder wel dat het beleidsarm is. De uitwerking van de prioriteiten, zoals die nu staan in de gebiedsprioritering, is beleidsarm. Door focus aan te brengen, ook als het gaat om de andere doelen, bijvoorbeeld vergroening, geven we heel duidelijk aan, wat moet gebeuren in welke buurten? Je weet beter waar je effect kan hebben. Waar je dan, als het gaat om vergroenen, op in moet zetten. Dit is even een voorbeeld vanuit de fysieke kant, en niet vanuit de leefbaarheid en veiligheid. Maar zo zien we het ook voor de leefbaarheid en veiligheid. Dat je door met elkaar te werken aan die interventies langdurig effect kan sorteren, omdat je veel beter weet waar je moet zijn.

De voorzitter: Dat de bewoners van zo'n buurt ook weten waar ze bijvoorbeeld moeten zijn als ze groen willen regelen in hun wijk.

De heer De Feijter: Met betrekking tot de vraag dan, of hier structurele middelen ook nog voor nodig zijn. Ik destilleer er een beetje uit dat de middelen nu zijn bedoeld als start. En als we hier eventueel in een volgende periode verder mee willen, dan zal hier opnieuw geld voor vrij moeten worden gemaakt, om dit voort te zetten, omdat dit anders weer wordt gestopt?

Mevrouw Meijer: Nee, we gaan er niet vanuit dat het wordt gestopt. En niet per se dat er opnieuw middelen moeten worden aangevraagd. Maar dat weten we niet 100 procent zeker, omdat we niet weten wat voor interventies er nodig zijn. Maar de eerste aanleg is dat we het met deze middelen gaan doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Kamphuis, van de SP.

Mevrouw Kamphuis: Dank u wel, voorzitter. Bedankt voor het inspreken. Hoe weet u dat de mobiele wijkpost helpt? Want op het Staartje, voordat hij kwam, gingen ze met de bakfiets door de straat. En er waren enkel maar één of twee bewoners, en voor de rest niemand, want het is koud, het is regen. Waarom maken jullie geen gebruik van een wijkpost op het Staartje en gaan jullie daarmee samenwerken? Want zij doen al veel voor de buurt, om het mooi te maken. En kunt u niet eerst onderzoeken gaan doen of er wel behoefte aan is? Want anders gaan we zoveel geld uitgeven, terwijl er misschien geen behoefte aan is.

De voorzitter: Wordt misschien een beetje een dubbel antwoord, maar herhaling is de kunst van het onthouden.

Mevrouw Muijres: Dit voorstel is besproken met onze partners, ook op het uitvoerend niveau. Dat zijn wijkprofessionals die op dagelijkse basis in contact staan met bewoners. En daar is dit idee ook besproken en ontwikkeld. Wij denken inderdaad, op basis van de expertise van de professionals, dat daar wel behoefte aan is. De samenwerking, het is absoluut niet de bedoeling dat we gaan concurreren met de bestaande voorzieningen die er zijn. Het Staartje is niet mijn gebied, maar als ik me niet vergis, is het een tijdelijke voorziening die er is. En de mobiele wijkpost kan ook op andere delen op De Staart weer ingezet worden.

De voorzitter: En de mobiele post is natuurlijk verbindend en aanvullend, waar nodig. Even kijken. Mijnheer Stolk, van de VSP.

De heer Stolk: Dank, voorzitter. Ik had eigenlijk een vraag over de bezetting. Die bus moet bezet worden. Dat zijn kosten. Maar wat jullie allemaal vertellen, wil ook zeggen dat daar mensen voor moeten zijn. En als ik dat allemaal hoor, dan gaat dat behoorlijk wat geld kosten, want je moet wel die expertise hebben, die professionals. U zei ook net over de professionals die in de wijken zitten, maar hebben we gewoon al niet heel veel van dit soort in de wijken zitten? En ik vraag me af, wat is eigenlijk de toegevoegde waarde?

De voorzitter: Die is nog niet meetbaar, maar misschien is er toch geen antwoord. Gaat uw gang.

Mevrouw Muijres: Het valt wel mee hoeveel voorzieningen we in sommige wijken hebben. Dat is niet evenredig verspreid over de stad. Er zijn wijken met ontzettend weinig voorzieningen en waar we ook weinig als gemeente bijvoorbeeld in contact staan met onze bewoners. Wij denken dat we daar echt een verbetering kunnen maken, om ook dat contact tussen bewoners en gemeente en andere partnerorganisaties aan te halen. En de meerwaarde is eigenlijk al een aantal keren in antwoorden, denk ik, teruggekomen. We gaan naar de bewoners toe, in plaats van dat ze naar ons toe moeten komen. En dat zien we echt als een grote meerwaarde. En we denken ook dat daar die behoefte ligt.

De voorzitter: En een kwestie van de wijk op peil houden, en niet laten afglijden.

De heer Stolk: Voorzitter.

De voorzitter: Op voorhand er al bij zijn. De heer Stolk, nog een vervolgvraag.

De heer Stolk: Maar we hebben die wijkcentra. We hebben zoveel al in de wijken zitten. Ik heb net het idee of dat ze ...

De voorzitter: Maar de heer Stolk, er is net gezegd dat is anders verdeeld in Dordt.

De heer Stolk: Dat begrijp ik, maar ik vind toch dat te weinig daarvan gebruikt maakt, of dat lijkt erop.

De voorzitter: Maar dat vindt u, en dat zou u in de oordeelsvorming nog allemaal naar uw zin kunnen ombouwen. Dat staat u helemaal vrij. Heeft u nog een beeldvormende vraag hierover?

De heer Stolk: Ja, die mobiele hub. Maar ook dat, ik denk dat het ... En de vraag moet eigenlijk zijn, als zo'n hub, en ik dacht dat de VVD dat al gezegd heeft, eraan zat van, als die er staat, is het niet juist omgekeerd dat de mensen er niet naartoe durven. En ik denk uit ervaring dat dat ook niet gebeurt. En hoe kijken jullie ertegenaan?

Mevrouw Muijres: Dat vraagt inderdaad wel om bepaalde competenties bij degene die die hub gaat bemannen. Dat zien we ook terug bij de wijkconciërges, die op dit moment in West ingezet worden. Er is een duidelijk profiel voor deze rol aangewezen, beschreven. En dat zit ook een deel op de persoonlijke vaardigheden of communicatievaardigheden van het bemannen van zo'n hub, en het vormgeven van die post.

De heer Stolk: Een korte vraag nog.

De voorzitter: Als hij heel kort is, want ik moet ook nog naar de heer Pauwels.

De heer Stolk: Maar dan praten we ook weer over personeelsbezetting. Wie gaat dat dan betalen? Zit dat dan hierin?

Mevrouw Muijres: Dat zijn de kosten die opgenomen zijn onder het kopje programmering.

De voorzitter: Die zit erin. Dan gaan we naar, voor nu in ieder geval, de laatste vraag, van de heer Pauwels, PvdA.

De heer Pauwels: Dank u, voorzitter. Allereerst, die analyse vond ik heel mooi, omdat het gewoon een schat aan informatie is. Ik vind het idee van die hub ook een leuk idee. En ik heb twee vragen. En die hebben verband met elkaar. En de eerste is, er zijn behoorlijk wat pagina's aan gewijd, maar toch bekruipt mij het gevoel van, wat verandert er nu eigenlijk en wat voor soort verandering is dat? Er wordt gesproken over interventies. Er is een intentieovereenkomst, waar niet heel veel verplichtingen in staan voor het sociale middenveld of de partners.

Gaan er andersoortige interventies gepleegd worden dan dat er nu al zijn? Dat is de eerste vraag. En de tweede vraag, in het verlengde daarvan, er zijn heel veel zorgen in de stad over de bezuinigingen die aanstonds zijn. Iedereen moet de broekriem aanhalen. We gaan permanente voorzieningen mogelijk stuk maken. En de vraag is nu om tijdelijk 1 miljoen euro te investeren. En de vraag die ik daar dan ook bij heb, waarom is dit tijdelijk en wat verandert er nu echt? Is dit een andere manier van werken? Er zijn andere gemeenten die overgestapt zijn op gebiedsgericht werken. En dat is een strategische visie. En dat lees ik hier niet terug. Dat zijn eigenlijk mijn twee vragen.

De voorzitter: En de twee vragen zijn helder. Gaan we naar de beantwoording.

Mevrouw Muijres: Even denken hoe ik het aanpak. Ten eerste bekruipt mij het gevoel dat het grappig is dat u deze vraag stelt, omdat eigenlijk vanuit onze rol zijn wij vaak degene die deze vraag stelt, als het om gemeentelijke projecten gaat. Wat verandert er nu echt, wat merken de inwoners er nu echt van? Wij denken, doordat we die mobiele wijkpost inzetten, participatie op nieuwe vormen inzetten, dat wij wel degelijk dadelijk kunnen laten zien aan de stad, aan de bewoners wat er gaat veranderen. Die interventies worden gerealiseerd, waar draagvlak voor is, die samen ontwikkeld worden. Ee middelen zijn eenmalig en tijdelijk, maar het werken met de gebiedsprogramma's is een structurele inzet die we gaan doen. We zijn echt verder aan het werken, om het gebiedsgericht werken binnen de gemeentelijke context in Dordrecht verder te brengen, verder te professionaliseren. Dat is waar we echt vol op inzetten en waar ook ons cluster hard aan werkt.

De voorzitter: Dank u wel. Commissie, omwille van de tijd kan ik geen technische vragen nu verder meer toelaten. Het is een belangrijk onderwerp, want wij moeten als raad hier een keuze over maken en het gaat niet nergens over. De vraag is nu aan de commissie, is er nog behoefte aan een tweede technische sessie? Als er nog enkele technische vragen zijn, kan natuurlijk ook altijd via de mail. En de andere kant van de vraag is, als u gaat voor oordeelsvorming, welke politieke vragen wilt u dan meegeven? Er staat al een politieke vraag erbij. En dat is van de PvdA. En dat is, moet, voordat het budget wordt vastgesteld, niet eerst participatie plaatsvinden, zodat de inwoners zo vroeg mogelijk worden meegenomen? We hebben net ook al een deel gehoord over participatie, maar dat kunnen we laten staan. U kan daar nu iets aan toevoegen, een politieke vraag, of via de agenderingstoel. Iemand behoefte aan een tweede technische sessie? De heer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Voorzitter, ik heb een hele korte technische vraag. Ik zou het zonde vinden als we daar een tweede sessie voor nodig hebben.

De voorzitter: We hebben echt nog maar drie minuten. En zo meteen moet gelijk de volgende erin. Laten we dat niet doen. Dat liever schriftelijk, of een tweede technische sessie?

De heer Kuhlmann: Ik vind het zonde om daar een tweede technische sessie voor te doen.

De voorzitter: Dan is schriftelijk een hele goede optie.

De heer Kuhlmann: Dan over de politieke vraag bij de oordeelsvormende vergadering. Wat ons betreft zou daar ook goed een politieke vraag passen, of er voldoende focus ligt op de leefbaarheid en veilige wijken?

De voorzitter: Kijk, dat is een prachtige politieke vraag. Dank u wel. Nog andere politieke vragen die nu opkomen? De heer Stolk, VSP.

De heer Stolk: Is het verantwoord om in deze tijd 1 miljoen beschikbaar te stellen voor dit project?

De voorzitter: Helder. Dat is inderdaad de politieke afweging. Het is fijn om nog eventjes in woorden te hebben. De heer Van der Meer, GroenLinks.

De heer Van der Meer: Geïnspireerd door de interventies van mevrouw Kamphuis en de heer Stolk zou ik willen suggereren de vraag, of voldoende adequaat wordt aangesloten op wat er al bezig is in de buurten?

De voorzitter: Dank u wel. Staat ook genoteerd. Dan kijk ik nog een keer rond. Ik zie dat de commissie het eens is met elkaars vragen ook. Latere politieke vragen kunnen altijd nog via de agenderingstool worden toegevoegd. Omdat die natuurlijk al is vastgesteld via de Agendacommissie voor 3 juni is dat nu even anders. Mocht u vannacht wakker worden en denken, die politieke vraag moet ik echt nog even stellen hierover, mail het dan eventjes naar de griffie. En natuurlijk de technische vragen altijd via die weg. Dat nog even voor duidelijkheid. Dan wil ik mevrouw Meijer, mevrouw Muijres en ook de heer Bindels, die hebben we niet gehoord vanavond, maar die was er wel, hartelijk bedanken voor de presentatie en de beantwoording van alle vragen. En de commissie, dank jullie wel voor de verdiepende vragen over dit onderwerp. Vergeet niet je flesjes mee te nemen naar de pantry. En een hele fijne avond verder.

5. Vaststellen Prognose Grondbedrijf 2025 – Raadsvoorstel

Voorzitter: Mevrouw Van Engelen
Raadsgriffier: Mevrouw Vermeulen
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. Ayverdi (DENK)
Dhr. Bootsman (GroenLinks)
Dhr. Damen (Partij van de Arbeid)
Dhr. De Gelder (ChristenUnie/SGP)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Katif (Beter voor Dordt)
Dhr. 't Lam (SP)
Dhr. Noldus (VVD)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)

Dhr. Tutupoly (Op Ons Eiland)
Dhr. In 't Veld (VSP)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)

Portefeuillehouder: wethouder T. de Jonge

Ambtelijke ondersteuning: Dhr. Nap, dhr. Van Bommel

De voorzitter: Het is 9.33 uur, 9.34 uur, wij gaan beginnen. Mijn naam is Yara van Engelen, ik ben vanavond uw voorzitter. En wij krijgen vanavond een technische uitleg over het vaststellen Prognose Grondbedrijf 2025. En dat gebeurt door middel van een presentatie door de heer Van Bommelen. En de heer Nap is er ook bij om andere vragen te beantwoorden. Zo meteen licht ik de vergadering nog verder toe, maar we moeten eventjes beginnen met het namenrondje voor het verslag. Ik heb mijn naam al gezegd, ik ben Yara van Engelen, ik ben de voorzitter. En dan ga ik aan mijn linkerhand verder.

Mevrouw Vermeulen: Laurette Vermeulen, commissiegriffier.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske van Vugt, CDA.

De heer 't Lam: Jack 't Lam, SP.

De heer Ayverdi: Emin Ayverdi, DENK.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter voor Dordt.

De heer In 't Veld: Richard in 't Veld, VSP.

De heer Tutupoly: Gersom Tutupoly, Op Ons Eiland.

De heer De Gelder: Peter de Gelder, ChristenUnie/SGP.

De heer Noldus: Robin Noldus, Dordtse VVD.

De heer Bootsman: Nick Bootsman, GroenLinks Dordrecht.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Damen: Leo Damen, Partij van de Arbeid.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

Mevrouw De Jonge: Tanja de Jonge, wethouder.

De heer Nap: Albert Nap, teamleider Grondzaken.

De heer Van Bommel: En Thomas van Bommel, ook Grondzaken.

De voorzitter: Kijk. Dank u wel. Dan waarom we hier zitten. Met de Prognose Grondbedrijf 2025 worden de actieve grondexploitaties en waardering van de grondvoorraad geactualiseerd. En zoals elk jaar ontvangen we een technische uitleg van dit onderwerp. En aan het einde kunnen we beslissen hoe het raadsvoorstel verdergaat. Dit wordt die technische uitleg. Andere kanttekening, er is geheimhouding opgelegd ten aanzien van het document toelichting grondexploitatie projecten prognose 2025. Het verzoek aan de commissie om daar vanavond niet over te spreken, want deze commissie is openbaar. Daar geen vragen over stellen. Maar alles wat we vanavond horen in de presentatie natuurlijk wel. Ook zijn er door mijnheer 't Lam al vragen gesteld vooraf. En die zitten, als het goed is, verwerkt in de presentatie. Mocht u ze alsnog missen, dan kunt u ze natuurlijk stellen. En ik heb met de heer ... Ik heb Van Bommelen staan. Is het Van Bommel of Van Bommelen? Van Bommel. Kijk, gelijk even een correctie. Ik heb met de heer Van Bommel afgesproken dat vragen tussendoor gesteld mogen worden. Dan gaan we even met elkaar de tijd bewaken, maar dan doen we de vragen gewoon lekker tussendoor. De heer Van Bommel, gaat uw gang.

De heer Van Bommel: Dank u wel. Vandaag financiële positie Grondbedrijf, de prognose 2025, op het programma. Ik ga jullie weer meenemen, net als ieder jaar, voor het eerst dat ik het doe, maar we gaan jullie weer meenemen, in anderhalf uur of wat korter. Maar in ieder geval, we proberen jullie wakker te houden. We gaan bespreken eigenlijk toch even kort wat de financiële positie van het Grondbedrijf is en hoe dat gebruikt kan worden door de raad om te sturen eventueel. Veel cijfers staan er in ieder jaar. Maar we gaan in ieder geval proberen om een beetje in deze sessie helder te krijgen wat dat allemaal betekent. Ga ik even kijken of dit ook goed werkt? Jazeker. Korte inleiding, bekende kaart, plattegrond van Dordrecht, met daarop alle grondposities van het Grondbedrijf in ieder geval in beeld, onderverdeeld naar de categorieën die we in beeld zien. Waarbij de rode vlekken, dat zijn de meest actieve exploitaties, zijn waar we als Grondbedrijf grondpositie hebben en waar ook daadwerkelijk iets gebeurt. Ten opzichte van vorig jaar, voor de scherpe kijker, zijn er een aantal exploitaties die nog in voorbereiding waren, zijn nu rood geworden als in exploitatie genomen. Er zijn nog steeds nieuwe exploitatiegebieden bijgekomen, in ieder geval. Dit was een korte inleiding. De rapportagemomenten. Grondzaken heeft best wel wat gronden in bezit, waarover we dan op meerdere momenten rapporteren. Nieuw voor ons dit jaar was dat we de prognose van het Grondbedrijf, die we vandaag toelichten, al grotendeels eerder hebben laten plaatsvinden, waardoor we kwalitatief, naar onze mening en ook naar die van de accountant, een betere prognose hebben kunnen opstellen. Dat komt vooral omdat er daardoor wat meer tijd in het proces was om discussie met de accountant te voeren, vragen te stellen over en weer, et cetera. En daarnaast hebben we al eerder in een raadsinformatiebrief van het hele concern een korte paragraaf gegeven met de afwijkingen van het lopende jaar. En over de vroege prognose bent u ook geïnformeerd, middels een RIB. Jaarrekening wordt nu nog gecontroleerd, laat ik het zo zeggen. Daarin rapporteren wij als Grondbedrijf met een paragraaf grondbeleid. Wat verder in de jaarrekening in de cijfers vooral terugkomt, of wat wij doen, is de gronden waarderen en de accountant toetsen over de realiteit ervan. Dat is dan uiteindelijk wat er verwerkt wordt in de jaarrekening vanuit het Grondbedrijf. Dan hebben we nog bestuursrapportage.

Voor de grondexploitaties is dat alleen een kwalitatieve mededeling, als ware daar worden gedaan, van afwijkingen die we na de prognose hebben geconstateerd of gaan constateren, als we dat al weten. En daarnaast heeft het Grondbedrijf nog meerdere exploitatieproducten, voornamelijk erfprachtgronden, huurgronden, waarover wel in de bestuursrapportage ook gerapporteerd wordt. In de begroting komt ook de paragraaf '...' weer terug, waarbij vooral wordt vooruitgekeken naar de verwachte ontwikkeling van de reserve Grondbedrijf. En wordt de begroting, die we nu hier hebben gemaakt, in de prognose verwerkt. Al wat technische termen, denk ik, maar alles wordt dadelijk nog een keer extra toegelicht voor de duidelijkheid, voordat we echt aan de cijfers beginnen. Dan moet het duidelijk zijn, denk ik.

De voorzitter: Er is gelijk een vraag van de heer Damen, PvdA.

De heer Damen: Op dat plaatje, met overzicht portefeuille Grondbedrijf, zijn alle grote terreinen die niet openbaar gebied zijn, maar wel in bezit zijn van de gemeente daarop weergegeven?

De heer Van Bommel: Alle gronden die in exploitatie zijn of die in voorbereiding zijn om in ieder geval in exploitatie genomen te worden wel. Daarnaast zijn er ook nog wel veel overige gronden. Dat zijn kleinere stukjes of erfpachtgronden. Die zitten niet op deze kaart. Die vallen ook echt onder een ander begrotingsproduct dan die we willen toelichten in de prognose.

De heer Damen: Ik vraag dat, omdat op De Staart een groot stuk grond ligt dat in erfpacht is uitgegeven, maar binnenkort vrijvalt. En dat kan een belangrijke financiële bijdrage aan het Grondbedrijf leveren.

De voorzitter: Valt die dan daarna wel onder jullie, of is dat nog steeds een andere begroting?

De heer Van Bommel: De erfpachtgronden zitten wel bij het Grondbedrijf, staan ook op de balans bij het Grondbedrijf, maar zolang daar geen grondexploitatie plaatsvindt, zullen ze niet op deze kaart staan, in ieder geval. Dat is het.

De voorzitter: Dat is gewoon het antwoord. De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Nu we het toch over deze kaart hebben, had ik er ook een vraag over. Want ik zie daar ook stukjes staan aangegeven die allang zijn verkocht of uitgegeven, bijvoorbeeld nummertje 15. Volgens mij heet dat Oud-Krispijn Zuid. Is allang verkocht. Waarom staat het nog op deze kaart dan?

De heer Van Bommel: 15 is inderdaad Oud-Krispijn Zuid. Alle gronden zijn er al uitgegeven, maar de grondexploitatie is nog actief, omdat er nog werkzaamheden plaatsvinden in dat gebied, plaats moeten vinden. En zodra die afgewikkeld zijn, dan kunnen zulke complexen worden afgesloten. Maar dat is nu nog niet aan de orde. Het is niet alleen de gronduitgifte, maar ook nog de werkzaamheden die daar nog aan vasthangen.

De voorzitter: Dat is inderdaad een helder antwoord, zo te zien. Dan kunnen we door met de presentatie.

De heer Van Bommel: Hier waren we volgens mij gebleven. Jaarrekeningprognose is eigenlijk waar we nu voor zitten. Bij de prognose is eigenlijk wat we doen een, zoals we dat noemen, technische actualisatie. Dan gaan we alle grondexploitaties weer actueel maken. Doen we middels bijgestelde parameters, die worden vastgesteld, en grondprijzen. Dat is een belangrijk onderdeel voor de waardering, omdat dat voor ons veel zegt over de kosten- en opbrengstontwikkeling die wij verwachten binnen zo'n exploitatie. Fasering ernaast. Een van de vragen die we ontvangen hadden, ging over het niet vallen van een aantal miljoen aan kosten, in dit geval in Stadswerven. Dat was in dit geval een kwestie van fasering, waarbij die kosten naar het volgende jaar door zullen schuiven. Daardoor was dat bedrag niet direct te zien in de eindwaarde van het project, want de kosten werd immers nog steeds gemaakt. Alleen niet zoals verwacht in het afgelopen jaar. Maar dat gaat dan, verwachten wij, in het volgende jaar gebeuren. Daarnaast is wel belangrijk om op te merken, eerdere besluitvorming als basis. Oftewel, er wordt niet over bijstellingen van uitgangspunten van projecten besloten. Als voorbeeld even nog de renteaanpassing, komt nog wel een keer terug in het verhaal, die bij de bestuursrapportage al is gemeld en op die manier is gedekt. Lijkt me goed dat we die later even toelichten als die nog in de cijfers terugkomt. Dat is wat duidelijker. Daarnaast worden alle gronden tijdens actualisaties op prijspeil 1 januari 2025 gewaardeerd. En in ieder geval op de beste inschatting die we dat moment kunnen maken. In de jaarrekening, de gronden die we net op de kaart zagen, waarderen we. Actieve exploitaties, gronden, voorraad en de voorbereidingskredieten die we hebben, waarbij in de jaarrekening '24 vanzelfsprekend vooral wordt teruggekeken naar wat er in 2024 is gerealiseerd, in hoeverre dat ook overeenkomt met hoe we dat in de vorige prognose verwachtten dat het ging gebeuren. Daarnaast het document prognose op zich kijkt veel meer vooruit. Welke kosten, opbrengsten gaan we maken nog voor alle projecten? Dat doen we voor alle ontwikkelingen die we hebben, en ook voor de nog niet vastgestelde exploitaties. Waarbij het wel goed is om op te merken dat in principe alle nieuwe vastgestelde exploitaties van tevoren gedekt zijn, indien die verlieslatend zijn, waardoor ze bij vaststelling nog geen negatief effect hebben op de vermogenspositie van het Grondbedrijf. Klinkt misschien nu ook allemaal nog abstract, maar daar komen we later ook wel weer op terug. Ik zie een vraag

De voorzitter: Mevrouw Van Vugt, CDA.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Ik snap dat het een soort technische toelichting is, maar het is echt wel zo abstract dat ik er heel weinig van kan maken. Bijvoorbeeld, het heeft een negatief effect op de grondexploitatie. Kan gewoon gezegd worden, dit betekent of dit heeft als gevolg dat. Dan kan ik het gewoon lekker plaatsen en kan ik meekomen. Ik ben de enige vrouw. Werd ik net op gewezen. Misschien ligt het daaraan.

De voorzitter: Dat denk ik niet. De grondexploitatie is natuurlijk altijd een zware pil voor de raad. Misschien meer beeldende toelichting, dat we ook inderdaad voor ons kunnen zien waar het over gaat. En u zegt al steeds, straks in de cijfers komt dat ook terug. Laten we daar inderdaad op inzetten.

De heer Van Bommel: Ik hoop het. En er zullen vast nog meer mensen zijn die het ingewikkeld vinden, geloof ik. Maar ik zal misschien proberen straks bij de cijfers om wat voorbeelden te geven die daadwerkelijk zijn gebeurd, zodat we dan een beeld erbij kunnen vormen wat dat betekent. Maar goed, daarnaast de prognose, het woord zegt het al, kijken we echt naar de lange termijn wat er binnen de projecten gaat gebeuren en welk financieel effect we daarbij verwachten.

De voorzitter: De heer ...

De heer Katif: Over ingewikkeld gesproken, ik had een vraag. En dat gaat namelijk om het weerstandsvermogen en de financiële risico's. We kunnen zien dat de benodigde norm van het weerstandsvermogen is vastgesteld op 13,8 miljoen per 31-12-2024, als ik het goed heb. Terwijl dat de reserve Grondbedrijf slechts 2 miljoen bedraagt. En de vraag is, waarom is ervoor gekozen om geen dotatie te doen vanuit de algemene reserve stad om dit verschil op te vangen, terwijl dit eerder als risico wordt aangemeld? En daar kan ik even bij toelichten de keuze. Heeft direct gevolg op de financiële slagkracht van de stad en ondergraaft mogelijk de financiële stabiliteit bij tegenvallers. Ik hoop dat u begrijpt wat ik bedoel.

De voorzitter: Dat gaat over iets wat we nog niet voorbij behoorlijk komen.

De heer Katif: Dat is technisch.

De voorzitter: Dat is heel technisch. Wel ambtelijk technisch, neem ik aan, want anders dan gaat het naar een college. Gaat uw gang.

De heer Van Bommel: De vraag gaat zo meteen nog zeker beantwoord worden. Ik kan ook nu wel iets zeggen, maar over twee dia's, gok ik, komt hij dadelijk wel voorbij.

De heer Katif: Is ook goed.

De voorzitter: Komt er nog aan.

De heer Katif: Sorry, voorzitter.

De voorzitter: Maar dan mag de microfoon weer uit.

De heer Van Bommel: Nog even kort wat er bij de jaarrekening gebeurt met alle berekeningen die we maken, de mutaties van de reserve Grondbedrijf. Ik zal zo nog even op een rijtje zetten wat dat betekent. En zal ik proberen om het iets concreter te maken. Laat ik het bovenste punt even voor wat het is. Doe ik dadelijk wel iets uitgebreider. En mutaties van de risico's bij de projectoren en bij de prognose stellen we de nieuwe begroting vast.

Dat wil zeggen dat de jaarschijven, zoals we dat noemen, de begroting per jaar, wat aan welke werkzaamheden wordt uitgegeven en welke opbrengsten we verwachten binnen projecten wordt eigenlijk vastgesteld door de raad als kader, waarmee binnen het project het gedaan zou moeten worden. De vermogenspositie, nog even waar het uit bestaat. Begint met de reserve Grondbedrijf. Die komt wel vaker terug in het verhaal. Is een optelling, moet ik zeggen, van we hebben de reserve vorig jaar, daar tellen we dan op de resultaten van de afgesloten projecten. Mocht er een project zijn dat winstgevend is en wordt afgesloten, dan komt er wat bij.

De voorzitter: Die is overgekomen. Mooi. Ik zie ook plussen en minnen op beeld. Daar komt hij.

De heer Van Bommel: Tenzij alle winst al eerder is genomen. Nou wordt het toch weer ingewikkeld. Als er een verlies later in het project wordt afgesloten, dan wordt dat verrekend met de verliesvoorziening die al getroffen is, omdat wij volgens de regels gewoon bij een verlieslatend project een voorziening moeten treffen voor het verwachte verlies wat we gaan maken. Overall stortingen, onttrekkingen, dat zijn besluiten die kunnen genomen worden, die gevolgen hebben voor de reserve Grondbedrijf. Dan staat hier een minnetje bij. Dat kan in theorie een plus zijn, maar verwachte resultaat van alle exploitaties. Dan waarderen we altijd de exploitaties op eindwaarde. Dat wil zeggen, alle kosten en opbrengsten die we binnen een exploitatie verwachten gedurende de gehele looptijd, inclusief rente en de verwachte kosten- en opbrengstenontwikkeling. In dit geval is dat minder dan 0. Vandaar de min.

De voorzitter: En daarover een vraag van de heer Bootsman, GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank, voorzitter. Even een hele korte vraag. Gaat dat dan over alle exploitaties die we op het kaartje van zojuist zagen?

De heer Van Bommel: Ja, alle rode vlekken die op de kaart stonden. Dat is in dit geval een min. We hebben onderaan de streep een verlieslatende portefeuille. En dan houden we nog rekening met risico's. Plus, min, want wel degelijk onder risico's vallen ook kansen, zoals we dat noemen, of positieve risico's. Aan de ene kant bekijken we dat per project, wat zijn projectspecifieke risico's die zich kunnen voordoen, die echt voor een project gelden wat bijvoorbeeld daar met de lokale situatie te maken heeft, met de bodem of wat dan ook? En anderzijds kijken we over de hele portefeuille wat we als risico zien voor meer macro-economische ontwikkelingen. En ook dat kunnen zowel positieve als negatieve ontwikkelingen zijn. En als dit bij elkaar opgeteld is, dat vormt de vermogenspositie. En wat wil dan vermogenspositie uiteindelijk zeggen? Het bedrag wat er onderaan de streep uitkomt, u heeft het vast al gezien wat het is, 25 miljoen ongeveer, is het verwachte resultaat van alle huidige exploitaties, rekening houdend met het feit dat alle verliezen al zijn afgedekt. Dat wil zeggen dat het verdienpotentieel groter is dan de verwachte financiële risico's die we nog lopen. Ik zie weer een vraag.

De heer 't Lam: Ik wacht even op de voorzitter, maar die was druk met de telefoon.

De voorzitter: Excuses. De heer 't Lam.

De heer 't Lam: Die vermogenspositie, daar heb je een uitkomst. Dat is een momentopname, neem ik aan. Situatie per 1 januari 2025. En die kan van jaar tot jaar buitengewoon fluctueren. En wat moeten we daar dan van vinden als raad? Wat moeten we daarmee doen? Want ik zag dat het eind '23 13 miljoen was. En nu is het 25,5 miljoen. Maar als je dan kijkt naar de reserve van het Grondbedrijf die we gebruiken om te kijken of we binnen ons weerstandsisico zitten, die staat op maar slechts 2 miljoen. Moet ik blij zijn dat we 12,5 miljoen meer vermogen hebben. Of moet ik een beetje teleurgesteld zijn dat we 4,3 miljoen minder in de algemene reserve hebben? Hoe duiden we dat?

De heer Van Bommel: Moet ik even goed nadenken. Dadelijk ga ik uitleggen waardoor die bedragen zo zijn gefluctueerd, in ieder geval in het afgelopen jaar. Even kijken hoor. Moeten we ons zorgen maken over de ... Ik weet niet of jij daar een goed antwoord op weet.

De heer Nap: De hulplijn. Ik weet niet hoe vaak ik ingeschakeld mag worden? Nee hoor.

De voorzitter: Mag de hele tijd hoor. Eén team, één taak, toch?

De heer Nap: Precies. Het verschil zit in de korte termijn sturing en een lange termijn sturing. Die vermogenspositie zegt eigenlijk niet veel anders dan dat de portefeuille solvabel is, op de lange termijn. Als je je hele portefeuille doorontwikkelt en er verandert niks aan de uitgangspunten, resteert er op die lange termijn 25 miljoen winst. Dan heb je die 2 miljoen reservepositie ook niet nodig om risico's af te dekken, want die dek je dan met je toekomstige winsten. Dat is slechts theorie, want we weten ook, die risico's kunnen zich eerder voordoen dan die winst in de toekomst. En daarom is het belangrijk om ook naar de korte termijn te kijken, om inderdaad wel die 2 miljoen aan risicoreserve, die we nu hebben, in ogenschouw te nemen, wat dat betekent op het moment dat risico's zich eerder voordoen dan dat de winsten zich hebben gerealiseerd. Het is voor de sturing van de raad relevant om te weten hoe gezond die portefeuille is, naar de toekomst toe, om als u besluiten moet nemen over nieuwe projecten die aan de portefeuille worden toegevoegd, om die portefeuille in zijn totaliteit gezond te houden. Maar het is ook goed om u als raad te realiseren, wat betekent dat in relatie tot die reserve op het moment dat risico's zich daadwerkelijk voordoen? En we komen er straks nog op terug van, waarom we er nu mee om zijn gegaan, zoals we ermee om zijn gegaan? Om op uw vraag in te haken, dat heeft te maken met hoe we op concernniveau omgaan met het weerstandsvermogen. Maar dat komt straks in de presentatie nog terug. Maar dat is het verschil in waarde van wat we hier met de Prognose Grondbedrijf laten zien. Die term vermogenspositie en hoe we dat op stadsniveau, in relatie tot het weerstandsvermogen, beschouwen. Voor dit moment voldoende?

De voorzitter: Ja, voldoende. Dan gaan we verder met de presentatie.

De heer Van Bommel: Volgens mij hebben we dit allemaal gehad. En ik denk dat hierna wel degelijk cijfers in beeld gaan komen. Daar zijn ze. Wat zien we in beeld? De linker cijfers, moet ik zeggen, zeg even de stand van vorig jaar. Daarnaast de huidige stand, einde van afgelopen jaar dan wel begin 1-1-'25 en het verschil.

Waarbij het natuurlijk vooral opvalt dat onderaan streep inderdaad het vermogen is toegenomen. Dat is, als je daarboven kijkt, vooral toe te schrijven aan afgenomen risicoprofiel. Dat klinkt misschien wat gek, maar is eigenlijk vooral de oorzaak dat sommige risico's zich hebben voorgedaan. Wil zeggen, binnen projecten in het risicoprofiel was rekening gehouden met een tegenvaller, is nu daadwerkelijk gebeurd. Zien we dan wel terug in een slechtere eindwaarde van het project. Maar dat wordt door de voorzieningen afgedekt. Tegelijkertijd risicoprofiel neemt wel af, want het risico heeft zich voorgedaan. Onderaan de streep is dat voor de vermogenspositie gunstig. Dat is eigenlijk in ieder geval de voornaamste reden waardoor het toegenomen is. Want we zien inderdaad wel dat de eindwaarde van de exploitaties achteruitgegaan is. Deels is dat een vrij aanzienlijk deel, toe te schrijven aan een wijziging in regelgeving omtrent de rente. U heeft er ongetwijfeld eerder al over gehoord, maar anders ter herinnering. Vanwege wijziging in regelgeving hebben we meer rente aan grondexploitaties toe moeten rekenen. En omdat we nou eenmaal wat meer verlieslatende exploitaties hebben, kost dat, tussen aanhalingstekens, voor ons geld. Verder, ontwikkelingen die zich tussen deze twee data hebben voorgedaan. Het openen van nieuwe exploitaties, met name Spuiboulevard, heeft natuurlijk een financiële impact, en ook de Karel Doormanweg. Nu heb ik eerder verteld dat bij een vaststelling voor een Grondbedrijf het eigenlijk neutraal is. Maar alles wat daarna gebeurt, heeft wel natuurlijk gevolgen voor ons.

De voorzitter: De heer Bootsman, GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank u. Begrijp ik goed dat deze cijfers alleen gaan over de bouwgrond en exploitatie, en nog niet over de exploitaties in voorbereiding? Die begrijp ik goed zo, toch?

De heer Van Bommel: Ja, dat klopt. Sorry.

De voorzitter: En dan nog een vraag van mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel. En toch weer even ook sluit, denk ik, wel aan bij de vraag van mijnheer 't Lam. Maar is de situatie van '24 gezonder dan die van '23, of is het dan te simpel samengevat?

De heer Van Bommel: Op de lange termijn van de huidige portefeuille zou je kunnen stellen dat het gezond is, omdat de winst die we nu nog verwachten in de projecten groter is dan de risico's die we nu nog verwachten in de projecten.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Vervolg vraag. Maar dat kan ik niet zien aan die 25 miljoen? Maar ik zie het aan die getallen die erboven staan of het gezonder is of niet? Of tenminste, u ziet dat.

De heer Van Bommel: Ja, wel onderaan de streep. Die 25 miljoen wil zeggen dat we verwachten met deze projecten 25 miljoen meer winst te maken dan dat we nog aan financiële risico's voorzien in deze projecten. Dat kun je wel degelijk aan die 25 zien.

De voorzitter: Ik ga eerst even naar de heer Katif.

De heer Katif: Ik verbaas me eigenlijk over het feit dat er wordt gezegd over '23 naar '24 dat '24 was onder '23. Want in principe doe je namelijk een dotatie. En door die dotatie maak je hem gezonder, als ik het goed begrepen heb en een beetje verstand heb van cijfers, toch? Of zie ik het verkeerd?

De voorzitter: Door het ophogen van de voorziening is er nu een gezonder resultaat. Klopt dat?

De heer Van Bommel: Voor het Grondbedrijf is het op deze manier inderdaad gezonder, omdat de verliezen voor ons als Grondbedrijf worden afgedekt door de voorziening. Dit is wel echt beperkt tot het Grondbedrijf. En ik kan me voorstellen dat dat geld ook ergens vandaan moet komen. Dat weet ik wel.

De voorzitter: Die is helder. Dan kunnen we verder met de prestatie.

De heer Nap: Om daarop aan te vullen.

De voorzitter: Zeker. Gaat uw gang.

De heer Nap: Dit is ook precies de reden waarom dat in het grondbeleid staat dat het uitgangspunt is dat nieuwe projecten met een neutraal resultaat in de portefeuille worden ingebracht. Vroeger, zeg ik maar even, was het zo dat er voldoende verdienpotentieel in de portefeuille zat om als Grondbedrijf zelf in staat te zijn om ook nieuwe projecten met een negatief resultaat te starten vanuit de portefeuille van het Grondbedrijf. Dan werden ook die mogelijke tekorten van te starten projecten gedekt ten laste van die reserve Grondbedrijf. U zei net al een aantal keer, die reserve is maar 2 miljoen. Kunt zich voorstellen dat een nieuw project met een bepaalde complexiteit en een binnenstedelijke ontwikkeling, ga zo maar door, een groter aanvangstekort kent dan 2 miljoen. En dan kan je nooit daar een gezond Grondbedrijf mee overeind houden. Daarom heeft het college het aan u voorgesteld en heeft u ingestemd met het grondbeleid waarin staat, nieuwe exploitaties worden met een neutraal resultaat ingebracht in de portefeuille.

De voorzitter: En dat wekt een vervolgvraag op bij mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Die worden neutraal ingebracht, maar eindigen ze ook neutraal? Als je heel veel risico's loopt en dat risico wat je dan loopt, zit dan niet verwerkt in de risico's van het Grondbedrijf, of wel?

De heer Nap: Jazeker. Die risico's maken onderdeel uit van deze vermogenspositie. En wat dat getal vermogenspositie zegt, dat er op de lange termijn voldoende verdienpotentieel in de portefeuille zit om schommelingen op te vangen om te korten. Maar op de korte termijn kan dat, en ik noem dat even een liquiditeitsprobleem ... Dat is niet een echt liquiditeitsprobleem in het kader van financiering en treasury. Voordat er misverstanden ontstaan. Maar voor het begrip is dat misschien wel handig.

Je zakt af en toe even door het ijs. Maar je hebt een voldoende solvabel Grondbedrijf, wat voldoende verdienpotentieel in zich heeft, waardoor het, als je er als bedrijf naar kijkt, verantwoord is om die tekorten die er op korte termijn soms ontstaan uit andere middelen af te dekken.

De voorzitter: Die is volgens mij helder. Dan kunnen we door met de presentatie.

De heer Van Bommel: En misschien wel goed om toe te voegen dat ook het risicoprofiel van een vast te stellen project bij het vaststellen gedekt moet zijn, voordat het wordt ingebracht.

De heer 't Lam: Dat roept gelijk weer een vraag op.

De voorzitter: De heer 't Lam.

De heer 't Lam: Het moet bij de start van het project gedekt zijn. Stel we gaan Maasterras doen, en dat heeft een behoorlijk risico, hoe is dat dan gedekt, als ik naar dat plaatje kijk? Het wordt neutraal opgenomen, maar er wordt wel een risico opgenomen. Volgend jaar, als dat erin zit, eind '25, dan is de vermogenspositie een stuk lager, omdat er een groot risico in zit.

De heer Van Bommel: Ik kan hem denk ik wel technisch beantwoorden.

De voorzitter: Inderdaad even kijken of die hier hoort, want het Maasterras is natuurlijk een lopend ding.

De heer 't Lam: Het was een voorbeeld.

De voorzitter: Ik snap het inderdaad als voorbeeld hoor.

De heer 't Lam: Het mag ook plan X zijn. Maakt me niet.

De heer Van Bommel: Kan gewoon allemaal.

De heer 't Lam: Als er een plan X met een risico van 25 miljoen in komt, dan staan we volgend jaar op 0,5.

De heer Van Bommel: Het project, welke dat dan ook moge zijn, zorgt bij vaststelling dat het risicoprofiel wat daarbij hoort op een manier, welke manier maakt voor het Grondbedrijf niet zoveel uit, wordt gedekt, waardoor de toename in het risicoprofiel, wat hier staat, ergens anders ook weer voor ons gedekt wordt, laat ik het zo zeggen. En dat inderdaad komt neer op een dotatie aan de reserve. En hoe die dekking is geregeld, dat is echt aan het project. Uiteindelijk aan de raad, maar dat project stelt u voor.

De voorzitter: Dat zit bij het project. Mijnheer 't Lam.

De heer 't Lam: Voor mij toch allemaal een beetje vaag. Want als je een situatie hebt met een risico, en dat heeft hier geen gevolg, waar dekken we dat dan af binnen de gemeente? Want op enig moment, dat risico gaan we lopen. Heeft dat dan gevolg voor het weerstandsvermogen, mijn reservepositie? Dat soort vragen komen allemaal boven, als ik dit soort beetje vage uitleg hoor.

De voorzitter: Misschien toch nog enkele toelichting van de heer Nap.

De heer Nap: Een poging. Bij een te openen project wordt u een voorstel gedaan door het college waar u die middelen dan uit dient te dekken. Die middelen die nodig zijn om het risicoprofiel af te dekken, zullen vervolgens gestort worden in de reserve van het Grondbedrijf, waardoor je als je ... En dan ga ik toch even dit plaatje erbij pakken, deze. Risico's is dan min in dit verhaal en reserve wordt dan meer plus. Per saldo wordt het dan neutraal ingebracht.

De heer 't Lam: Maar dat is een heldere uitleg. Binnen de grondexploitatie maakt het niet uit, maar op het moment dat er een nieuw plan komt met een risico, zit er een voorstel van het college bij hoe we dat afdekken.

De heer Nap: Exact.

De heer 't Lam: Helder.

De voorzitter: Kijk, mooi, ik voel bij mezelf het kwartje vallen, en ik zie het bij meerdere mensen om deze tafel ook gebeuren. Dan een vraag van mijnheer De Gelder, ChristenUnie/SGP.

De heer De Gelder: Dank u wel, voorzitter. Ik vroeg mij af bij die risico's, projectspecifiek zie ik staan, daar zie ik een sterretje bij staan, wat houdt dat in? En ik zag net ook bij een van die vorige pagina's staan, de economische risico's. Heeft dat dan te maken met inflatie of rentestijging of zoiets? En worden die risico's van die ontwikkelingen dan ook beheerd? Dat vroeg ik me af.

De voorzitter: Wat betekent sterretje en de economische risico's? Gaat uw gang.

De heer Van Bommel: Eigenlijk 2, 2,5, 3 vragen, denk ik. Het sterretje komt, denk ik, omdat, dat weet ik wel zeker, ik heb deze tabel uit de tekst van de prognose gehaald en daar stond onder waarschijnlijk, weet ik ook wel bijna zeker, een toelichting op het woord projectspecifiek. De actieve exploitaties vallen hieronder. Dat staat er denk ik onder. Het staat in ieder geval te lezen nog in het stuk zelf. De algemene risico's, economische risico's, hoe we dat doen, is dat we eigenlijk een aantal scenario's in beeld brengen, waarbij we aan de ene kant denken, wat inderdaad als de inflatie toeneemt, als bepaalde economische ontwikkelingen negatief voor ons uitpakken, maar ook positief? En dat rekenen we dan door eigenlijk op de hele portefeuille. En daarvan is dit saldo de uitkomst.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Nap: Mag ik nog even aanvullen?

De voorzitter: Jazeker, gaat uw gang.

De heer Nap: Ik wil toch nog een poging doen. En dat komt gewoon, omdat ik vaker met hetzelfde vraagstuk te maken heb gehad. Ik denk te weten waar u behoefte aan heeft. Moet u maar zeggen of dat ik het goed heb ingeschat. Wat we doen bij de jaarlijkse technische actualisatie van de grondexploitaties, is op basis van de zogenaamde parameters, en de parameters zijn de hoogte voor de kosten, opbrengstenstijging en de inflatie, daar moet het college uitgangspunten in aannemen. U kunt zich voorstellen, op basis van een economische groeiverwachting, die het college niet zelf bedenkt, maar wij baseren ons daar op allerlei bureaus die daarover adviseren en rapporten over uitbrengen, banken en allerlei andere instanties, nemen we een uitgangspunt. Voor de kostenstijging 2 procent. Voor de opbrengstenstijging 3 procent. En voor de inflatie X procent. U kunt zich voorstellen, als je daar andere uitgangspunten op aanneemt, dan heeft dat enorme impact op de portefeuille. Met een omzet van een paar honderd miljoen in die portefeuille gaat dat natuurlijk met grote stappen op en neer, wat direct impact heeft op het eindsaldo. En dat wordt bedoeld met de algemene risico's in de economische vertaling van de economische ontwikkeling. We maken een bandbreedte analyse van, we bespreken met de accountant een normset van, dit is ons inziens als advies aan het college de meest reële verwachting van de ontwikkeling van de economie. Die set parameters gebruiken om echte doorrekeningen te maken. Dat is ook de controlebasis waar de accountant naar kijkt van, is dit voldoende reëel gewaardeerd, waar ik mijn vinkje achter zet? Vervolgens zeggen we wel, we kijken ook naar, als je andere uitgangspunten hanteert, wat betekent dat dan voor het saldo in risico negatief dan wel in kans positief op de ontwikkeling van dat eindsaldo totaal? En dat zit in die algemene risico's, zoals ze dat noemen.

De voorzitter: Dank u wel voor de toelichting. Voordat we verder gaan eventjes, we zijn op de helft van de prestatie, maar ook op de helft van de tijd. En ik vermoed dat we nu steeds meer de materie ingaan waar de commissie ook behoefte aan heeft. Vanaf nu moeten we wel even met elkaar gaan zorgen dat we het ook redden voor 23.00 uur vanavond. We kunnen ook tot 00.00 uur blijven zitten, maar volgens mij wilt u naar bed. Dat eventjes als winstwaarschuwing alvast. De heer Damen, u heeft nog een vraag voordat we verdergaan?

De heer Damen: Ja. Bij een groot project is recent verteld dat we behoorlijke investeringen in constructies gaan doen, om dat bouwproject mogelijk te maken. En die investeringen worden afgeschreven in de loop van de jaren. De dekking vindt plaats door afschrijving. Hoe wordt dat dan in een bouwgrondexploitatie verrekend?

De heer Van Bommel: Het korte antwoord is niet. Die investeringen vallen niet binnen het Grondbedrijf. Die gaan ook niet in deze cijfers terugkomen.

De voorzitter: Dat is een fijn kort antwoord. Dan kunnen we door.

De heer Van Bommel: Was nog een van de gestelde vragen, ik weet niet in hoeverre ik hem helemaal moet beantwoorden. Het kan denk ik wel, want volgens mij staat het gewoon in de openbare bijlage namelijk. Over de boekwaarde die hoger bleek te zijn, en of dat zorgde voor een opbrengst voor een gemeente? Eigenlijk is het antwoord nee. Het was inderdaad de Spuiboulevard. Een gebouw binnen het project Spuiboulevard moest voor een hogere boekwaarde opgenomen worden in de exploitatie. En dat betekent eigenlijk niet meer dan dat het verschuift binnen de gemeente. Het zorgt niet voor de gemeente voor extra inkomsten, helaas. Zorgt voor een iets negatievere, minder positief getal, negatiever getal voor het Grondbedrijf. En ergens anders weer een plus. Dat was het denk ik voor dit verhaal. Dan de vermogenspositie en ontwikkeling daarvan in een grafiek even weergegeven. Het lijntje van de vermogenspositie loopt duidelijk de afgelopen twee jaar wat omhoog, nadat die daarvoor wat omlaaggegaan is. Waar dat in die tijd vooral door kwam, is door grote kostenstijgingen die we eigenlijk binnen projecten zagen. Gewoon uitvoering van werk binnen projecten, bouwrijp maken, woonrijp maken, et cetera. Maar ook bouwkosten die ervoor zorgen dat onze opbrengsten juist afnamen, vooral als gevolg van Oekraïne en dergelijke ontwikkelingen. Die zorgde eigenlijk voor het dal wat daar te zien is in 2022, '23. En de toename die we nu zien, is vooral eigenlijk toe te schrijven aan de voortgang binnen verschillende projecten. Zou denk ik de eerste keer zijn dat ik er geen vragen de grafiek zijn. Dan gaan we denk ik door. Kijk, ik had het ook niet moeten zeggen.

De voorzitter: Kijk, dat is gelijk een goede les. Nooit vragen aan de commissie of er nog vragen zijn. Nee hoor. Mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ik moet zeggen, toen ik al het even doorkeek vanmiddag ook, dan ben je geneigd om meteen wat oranje en geel toch als meer gevaarlijk te zien dan blauw. Maar ik heb inmiddels begrepen dat alles wat boven de lijn zit goed is. Maar zo werken kleurtjes nou een keer wel in ons ... Misschien is dat iets om voor een volgende keer mee te nemen, boven de lijnen groen en eronder rood. Het is een klein dingetje, maar zo zijn we nou een keer afgericht of zo.

De heer Van Bommel: Begrijp ik. Ik kan trouwens nog wel misschien iets ...

De voorzitter: Kijk, en de heer Groenewege heeft een overzicht met groene balkjes. Eigenlijk is uw wens al in vervulling gegaan.

De heer Van Bommel: In de prognose zelf staat die inderdaad, denk ik, nog met ... Ik dacht dat deze iets duidelijk leesbaarder was, maar het brengt weer andere vragen met zich mee, zie ik. Precies. En nog even kort los van de kleuren, wat zien we onder de streep? De verwachte risico's die we lopen of eigenlijk de risico's die we verwachten te lopen, beter gezegd. Risico's positief is eigenlijk de winst die we in de portefeuille zien. En het gele stukje daarboven is de algemene reserve Grondbedrijf. En de blauwe lijn is eigenlijk het saldo daarvan. Zo simpel is het eigenlijk ook. En ook nog goed te zeggen, in 2022, even uit mijn hoofd, uit de jaarrekening is 15 miljoen in reserve Grondbedrijf gestort, waardoor die weer boven 0 vermogenspositie uitkwam. En dat is het verschil tussen 2,3 en 6,3. Daar is die 15 miljoen bij gegaan.

De voorzitter: De heer Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Groenewege: Wat ik ingewikkeld vind aan deze grafiek, is dat er totaal geen relatie lijkt te zijn tussen die reserve, of de grootte daarvan, en de andere waarden. Wat is die relatie?

De voorzitter: Kijken hoor. Wie kan daar antwoord op geven? Gaat uw gang.

De heer Van Bommel: Er is een relatie, maar het is niet per se een correlatie, denk ik, zo moet ik het zeggen. Even goed denken om iets helderder te formuleren, want anders ga ik een beetje brabbelen. Dat is ook niet de bedoeling. Mag ook.

De heer Nap: De relatie zit hem onder andere in de afname van de risico's, die dan leidt in sommige gevallen tot lagere winst, maar in andere gevallen ook leidt tot een hoger verlies. En in het geval van een hoger verlies zou dat hogere verlies onttrokken moeten worden aan de reserve. Daar zit de relatie met het gele balkje. Alleen op het moment dat die extra verliezen groter zijn dan dat gele balkje, moeten ze ergens anders vandaan komen. En dan wordt vaak de reserve stad aangesproken. Je ziet in dit grafiekje wel een afname van het risicoprofiel, maar dan zou je verwachten dat het gele balkje ook helemaal weg is. Maar dat is niet helemaal gebeurd. Want zoals mijn collega net toelichtte, is er ook afgelopen jaren 15 miljoen in de reserve gestort, afkomstig uit andere middelen. Daardoor vertroebelen de beelden en is het niet meer een-op-een aan te sluiten bij wat je precies ziet gebeuren. Bijvoorbeeld de dotatie die is gedaan voor het afdekken van de extra tekorten als gevolg van de rentewijziging vertroebelt het beeld ook. En zo zijn er allerlei externe invloeden die maken dat dat soort logische redenering, die je eigenlijk wel graag zou willen kunnen plakken op dit grafiekje, niet te maken zijn. En dat maakt het aan de ene kant niet per se duidelijker. Aan de andere kant wat je wel ziet, is dat je gewoon wil kijken per datum nu van, hoe ziet die portefeuille er nu uit? En wat kunnen we op basis van de huidige uitgangspunten verwachten naar de toekomst toe? En meer dan dat is het niet. En meer kan ik er niet van maken.

De voorzitter: Dat heeft wat helderheid gebracht. En met helderheid zijn natuurlijk ook altijd vragen gepaard. De heer 't Lam.

De heer 't Lam: Ik begrijp dat we vanuit de reserves van de stad af en toe geld storten in het Grondbedrijf, om het bedrijf te redden. Private ondernemingen waren de stad en het Grondbedrijf, dan moest het Grondbedrijf af en toe worden gered. Zou je voortaan in die grafiek ook eens kunnen aangeven per jaar wat we er vanuit de stad bijstorten, zodat we inzicht krijgen hoe dat we dat Grondbedrijf in leven houden? En dat we door de stad laten opbrengen wat we proberen te realiseren via het Grondbedrijf?

De heer Van Bommel: In de prognose zelf staat wel welke dotaties en onttrekkingen verder gedaan zijn aan de reserve Grondbedrijf. In het geval dat dat gebeurt, staat het in de prognose. Overigens is dat dit jaar niet aan de orde.

De heer 't Lam: Het gaat mij meer over het overzicht. We hebben nu een aantal jaren naast elkaar. En het zou mooi zijn als er ergens een los balletje onder zit met een bedrag, dat ik kan zien hoe dat er geld van de stad naar het Grondbedrijf is gegaan. En het zou mooi zijn als er ooit ook eens geld van het Grondbedrijf naar de stad gaat.

De heer Nap: Ik ga terug naar lang geleden. Inmiddels is dat buiten de scope van dit tabelletje gevallen. Maar er waren jaren dat er vanuit het Grondbedrijf, en het was zo'n bedrag van rond de 70 miljoen, naar de stad zijn gegaan. In de tijd dat er veel, toen noemden we dat nog, moneymakers zaten in het Grondbedrijf. En vanuit die 70 miljoen is bijvoorbeeld destijds de reserve strategische investeringen aangevuld, waar allerlei andere investeringen op stadsniveau uit zijn gefinancierd. De reden om dat inzichtelijk te maken, zouden we nu technisch ook gewoon inzichtelijk kunnen maken welke dotaties aan de reserve Grondbedrijf zijn gedaan, voor het inzicht. Kan.

De voorzitter: Blijft een wisselwerking door de jaren heen. We gaan verder met de prestatie. En ik roep nogmaals op om een beetje tempo te maken, want de klok tikt. Gaat u door.

De heer Van Bommel: Gaan we snel weg van de grafiek. Precies. Financiële sturing en grondbeleid. Grondbeleid, ik heb het net al eerder uitgebreid genoemd. Opening van de exploitaties zijn hier voorzien van dekking eigenlijk buiten de reserve om. Dat geldt voor zowel het negatieve saldo van de ontwikkeling als het risicoprofiel. En er kunnen natuurlijk ook nog gewoon winstgevendende projecten worden geopend. Zou ook zomaar kunnen. Dan hoeven we wat minder gered te worden. De reserve Grondbedrijf nog even goed in beeld te brengen. Waar is die eigenlijk voor bedoeld? Dat is van de korte termijn. Dat hebben we hier niet bijgezet. Had ik misschien wel moeten doen. Risico's op korte termijn, dat wil zeggen binnen 3 jaar, die wij verwachten dat zich voordoen. Dat is ook de norm weerstandsvermogen Grondbedrijf, die in het stuk terug te vinden is. De resultaten van de projecten worden met deze reserve verrekend. En wat u ook heeft kunnen concluderen uit het stuk, is dat 13 miljoen een stuk hoger is dan 2 miljoen. Oftewel de risico's die we nu op korte termijn zien, zijn hoger dan de reserve. Is dat direct een probleem? Nee, want de systematiek is nou eenmaal zo dat het weerstandsvermogen op stadsniveau wordt berekend. Dat wil zeggen dat de risico's van het Grondbedrijf en de stad als één geheel worden gezien. En de reserve stad en de reserve Grondbedrijf ook. En als dat aan elkaar gelijk is, zien we dat ook als voldoende. Dan is ook het weerstandsratio hoog genoeg. Zo moet ik het zeggen. Waarom zien we nu eigenlijk dat de risico's wat groter zijn? Dat heeft natuurlijk verschillende oorzaken. Maar het uitvoeren van Agenda 2030 daarbij is de ambitie gewoon kostbaar, de ontwikkeling. Dat komt vooral door binnenstedelijke ontwikkelingen wat duurder eigenlijk gewoon en complexer is. Er moeten vaker verwervingen plaatsvinden, wat veel geld kost. Binnenstedelijk is complex, onder andere, dat kunt u zich vast voorstellen, door geluid, veiligheid. U ziet de volgorde op het scherm. Voorbeelden, moet ik zeggen. Daarnaast is er ook nog wel een sociale bouwopgave. En dat is nou eenmaal, kwam ook in een van de vragen terug, niet per se heel erg winstgevend voor het Grondbedrijf. Daar moet wel bij opgemerkt worden dat veel corporaties ontwikkelen in de stad, waarbij geen gronden van de gemeente betrokken zijn.

Die zie je ook niet hierin terug. Wij hebben ook niet als Grondbedrijf een overzicht van hoeveel sociale woningen in de hele stad er gebouwd worden. Uiteraard wel hoeveel sociale woningen er binnen de exploitaties van het Grondbedrijf gebouwd worden. Dat wel. Ik heb ze nu niet paraat, moet ik toegeven.

De voorzitter: Er is hierover ook een vraag van de heer Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Groenewege: Over een vorig punt. Maar ik moest het even verwerken. Want de heer Van Bommel zei, we kunnen constateren dat 13 miljoen hoger is dan 2 miljoen. Dat de risico's groter zijn dan de reserve. Ik snap alleen niet hoe hij aan die 13 miljoen komt, want die zie ik nergens terug. Kan hij dat uitleggen.

De voorzitter: Waar komt de mysterieuze 13 miljoen vandaan?

De heer Van Bommel: De 13 miljoen is de norm weerstandsvermogen van het Grondbedrijf. En dat wil zeggen, we hebben een risicoprofiel van de projecten van het Grondbedrijf algemeen, die we net al genoemd hebben. En volgens het beleid moeten we dat met 75 procent zekerheid afdekken. Dat komt neer op 13,8 miljoen, moet ik goed zeggen. Dat is geen 13,8 miljoen. Dat is als het binnen 3 jaar valt. Klopt.

De voorzitter: Is dat zo helder, de heer Groenewege? Helderder. Kijk, daar gaan we voor vandaag. Dan verder.

De heer Van Bommel: Bovenste deel is denk ik duidelijk. Veel binnenstedelijke ontwikkeling.

De voorzitter: De heer Damen.

De heer Damen: Het wordt kostbaarder, maar er zijn naar mijn mening ook hogere opbrengsten, omdat de woningbouwprizen, de woningprizen stijgen. Je zou ook een ander effect nog ergens verwachten.

De voorzitter: Klopt die aanname?

De heer Van Bommel: De aanname dat de woningbouwprizen stijgen, die klopt in mijn ogen wel. Daarbij stijgen ook wel de bouwkosten. En wat wij natuurlijk verkopen, is grond en geen woningen. Als de bouwkosten harder stijgen dan de opbrengst van de woningen, dan is dat voor ons een negatieve ontwikkeling.

De voorzitter: En is dat het geval, vraagt de heer Damen, momenteel?

De heer Van Bommel: Gemiddeld genomen wel, denk ik. Maar ik durfde het niet per se nu zo een-op-een te zeggen of dat nu dit jaar het geval geweest is. Maar gemiddeld genomen denk ik dat dat het geval is.

De voorzitter: Het is in ieder geval nog niet opgevallen. Dat scheelt. Dan kunnen we verder met de presentatie.

De heer Van Bommel: Als gevolg daarvan zien we dat eigenlijk veel exploitaties die geopend worden verlieslatend zijn en gedekt moeten worden. En aangezien de reserve Grondbedrijf daar niet toe in staat is, leidt dat wel tot dekkingsvraagstukken bij opening. Daarnaast het in exploitatie nemen van relatief veel verlieslatende exploitaties. Ik ga even naar de vraag, denk ik?

De voorzitter: Ja hoor, ik wacht ook weleens tot je zin klaar is. Praat vooral door. De heer Bootsman, GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank. Een hele korte vraag. Ik zie hier staan, leidt tot dekkingsvraagstukken bij openen grondexploitatie. Ik heb het even net niet goed opgevangen. Kan je een grondexploitatie openen als die niet volledig gedekt is, of moet die echt volledig gedekt zijn?

De heer Van Bommel: Hij moet volledig gedekt zijn, maar de manier waarop is niet aan het Grondbedrijf, '...' voorstel van het college. En daar moet dan de raad mee instemmen, of niet.

De voorzitter: Ik hoor dat mijnheer 't Lam wel een baantje ziet zitten bij het Grondbedrijf.

De heer Van Bommel: Als er een bedrijf was, hadden we misschien ook wel andere keuzes gemaakt. Dat weet ik niet. Verlieslatende grondexploitatie, daar was ik gebleven, leidt tot meer fluctuaties. Dat komt vooral, omdat het verwachte verlies van die exploitaties wordt verrekend met de reserve. En als ze heel veel verlieslatende exploitaties hebben, het verwachte verlies kan nog weleens fluctueren. Die hoeft niet per se altijd slechter te worden. Maar als het beter wordt, fluctueert daarmee ook de reserve. En daarnaast, of eigenlijk als gevolg daarvan, bij een oplopend tekort, een project is vastgesteld met, zeg even, 10 miljoen tekort, een jaar later is het 11 miljoen, dan gaat 1 miljoen ten laste van, ik probeer toch nog iets van een concreet voorbeeld te geven, de reserve Grondbedrijf. Dat is ongeveer hoe het werkt.

De voorzitter: Gaat uw gang, mevrouw Van Vugt.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Er zitten denk ik veel meer gemeentes met dezelfde soort problemen als hier in Dordt met het Grondbedrijf. Zijn er voorbeelden te noemen van elders in het land, waarbij raden een bepaald besluit hebben genomen wat bijdraagt aan een meer winstgevend Grondbedrijf? Wat voor voorbeelden zijn ervan te geven? Want dat lijkt eigenlijk voorgoed verleden tijd te zijn. Maar is dat nog omkeerbaar?

De voorzitter: En mag ik daar dan de verhelderende vraag aan toevoegen, zit dat inderdaad bij het Grondbedrijf of zit dat bij de losse projecten? Helpt dat de vraag, mevrouw Van Vugt?

Mevrouw Van Vugt-Roose: We hebben het nu over het Grondbedrijf. Kan een raad een soort besluit nemen waardoor een Grondbedrijf meer in zijn kracht komt te staan, zou ik haast zeggen?

De heer Van Bommel: Ja, dat kan. Het zit natuurlijk in projecten. Bepaalde segmenten woningen leveren nu eenmaal minder op. Kunnen genoeg redenen zijn om ze alsnog te ontwikkelen, maar dat levert nu eenmaal minder op inderdaad. Sociale woningbouw is dan één van. Er worden allemaal dingen rechts ingefluisterd. Ik kan maar één ding tegelijk. Inderdaad, ik zag hier dat binnenstedelijk kostbaarder wordt. Dat betekent eigenlijk automatisch dat andere locaties minder kostbaar zijn. En er zijn nog andere kostenbesparende dingen te bedenken. Kwaliteit van inrichting van gebieden. De mogelijkheden zijn er.

De voorzitter: Er zijn mogelijkheden. En dat zijn allemaal politieke keuzes. De heer Groenewege.

De heer Van Bommel: Komt het wel op neer.

De heer Groenewege: Er wordt gezegd, sociale huurwoningen leveren minder op. Maar ik dacht net eerder gehoord te hebben dat het eigenlijk gaat om de verkoopprijs van de grond en niet per se van de woning. Is de grond onder een sociale huurwoning ook goedkoper, levert die ook minder op?

De heer Van Bommel: Dat klopt. Dat zijn vastgestelde grondprijzen, die op een bepaald niveau zijn vastgesteld om ze ook betaalbaar te houden. Het weerstandsvermogen onder druk. Er zijn al wat vragen over gegaan. We hebben het ook al genoemd, de 13,8 en 2 miljoen. Eigenlijk de conclusie die we net ook hebben getrokken, reserve Grondbedrijf is niet toereikend voor de huidige korte termijn risico's die we zien. En daarvoor dient nu de reserve stad als dekking om het weerstandsvermogen als geheel op peil te houden. We zijn denk ik inmiddels toch wel snel door de presentatie heengegaan. Toch nog even een doorkijk naar wat eraan komt. Maasterras is al een paar keer gevallen, dan wel als een soort anoniem projectvoorbeeld.

De voorzitter: De heer Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Groenewege: Sorry, ben ik weer. Eigenlijk moet je dan die reserve Grondbedrijf en reserve stad bij elkaar optellen om te kijken of je genoeg geld hebt om de risico's af te dekken, zouden ze zich allemaal tegelijkertijd voordoen. Maar het saldo van de reserve stad staat er niet bij. Maar is dat wel voldoende?

De heer Van Bommel: Er wordt in principe voor gezorgd dat dat altijd voldoende is. Zo moet ik het denk ik zeggen.

De voorzitter: En dan zie ik de volgende vraag van de heer Groenewege, hoe wordt daarvoor gezorgd dan?

De heer Van Bommel: Hoe de reserve stad wordt gevuld, is niet helemaal aan het Grondbedrijf. Daar wordt bij de jaarrekening voor gezorgd. En dan gaat het ook terugkomen. Dekking van de reserve stad weet ik niet. Heb ik ook geen antwoord op.

De voorzitter: En consequentie van de politieke keuzes uiteraard. De heer Nap, een aanvulling.

De heer Nap: In aanvulling daarop. In het verlengde van wat ik net zei. De keuze die nu wordt gemaakt om op basis van die 2 miljoen reserve niet tot een aanvullende storting over te gaan, is gelegen in het feit dat het vermogen van het Grondbedrijf op dit moment wel positief is. Er wordt gezegd, die 2 miljoen is niet toereikend voor de korte termijn. Maar we hebben alleen een liquiditeitsprobleem. Dat vangen we op door weliswaar een beroep te doen op de reserve stad, maar dat vinden we voor nu verantwoord, want er zit nog voldoende winstpotentie in de portefeuille. Betekent natuurlijk wel dat je, op het moment dat risico's zich voordoen, daadwerkelijk die reserve stad moet gaan aanspreken, wat tot allerlei fluctuaties en schommelingen leidt. En dat is een afweging die u moet maken in uw financiële beleid, waarover u bij jaarrekening kunt besluiten en andere beslismomenten. Maar dat is wel de reden waarom er nu voor deze systematiek is gekozen.

De heer Katif: Voorzitter, even een vraag.

De voorzitter: De heer Katif.

De heer Katif: Het aanspreken van zo'n algemene reserve, gaat dat halfjaarlijks, jaarlijks of kan het ieder moment van het jaar ingaan?

De heer Nap: Jaarlijks, zou ik zeggen. Bij een jaarrekening wordt u erover geïnformeerd. Dat is ook het moment waarop de totale portefeuille wordt geactualiseerd.

De voorzitter: Kijk, dat is helder en lijkt me overzichtelijk werken. Dan nog een laatste vraag hierover van de heer Damen.

De heer Damen: En dat komt dan in feite neer dat de stad een lening geeft aan het Grondbedrijf?

De heer Nap: Of je het als een lening moet beschouwen, niet, want dat wordt niet terugbetaald. Lening is iets wat terugbetaald wordt. Het is inderdaad een gift. En dat is ook de reden, wat ik net zei, dat gele balkje wordt eenmalig aangevuld. Maar op het moment dat de risico's zich voordoen, wordt dat gele balkjes opgegeten. Het is niet zo dat er dan een taakstelling komt voor de portefeuille van het Grondbedrijf, je moet ooit weer dat gele balkje terugbetalen. Dat kan. En dat vraagt dan uitgangspunten voor het Grondbedrijf om op te sturen, om bijvoorbeeld, zeg ik dan maar, die portefeuille nog gezonder te maken, met bijvoorbeeld meer positieve exploitaties, want dat is de grootste knop waar u als raad aan kan draaien.

De voorzitter: Kijk, dat was een helder verhaal. Dan gaan we verder met financiële sturing en groenbeleid, drie van de drie.

De heer Van Bommel: Drie van de drie. Dan zijn we er bijna. Wat komt eraan, was ik. Maasterras. De besluitvorming volgt zeer binnenkort, als het in ieder geval goed is. En daar hebben we qua vaststelling van grondexploitaties de Derde Merwedehaven, wat inmiddels als hamerstuk naar de raad is. Ik voel over het Maasterras wat vragen aankomen.

De voorzitter: De heer Bootsman weer, GroenLinks.

De heer Bootsman: Dank u. Ik ben ook Maasterras woordvoerder. Dan gaat het toch kriebelen bij mij. Het Maasterras is hier nog niet in doorgerekend, toch? Dat zit er nog aan te komen, maar het zit bij deze cijfers er nog niet bij? Klopt dat?

De heer Van Bommel: Dat klopt. Buiten de voorbereidingskredieten die daarvoor zijn toegezegd. Dan zijn er ook nog wat kleinere binnenstedelijke ontwikkelingen. Voornamelijk wat er nu aankomt, is, moet ik even spieken, heb ik niet opgeschreven, de Bouwhuyslocatie. Ik weet het uit mijn hoofd. En dat is voor wat betreft de ontwikkelingen die we nu voorbereiden eigenlijk. Verkeerde knopje. Dan zijn we bij de gevraagde besluiten. In hoofdzaak is dat het vaststellen van een prognose Grondbedrijf. Nog even kort wat dat betekent. Daarmee stelt u als raad eigenlijk de financiële kaders vast voor de actieve exploitaties die daarin worden voorgesteld. Daarbij hoort de wijziging van de begroting. Wijziging van de begroting is gewoon het gevolg van de prognose als die wordt vastgesteld. Nog andere belangrijke dingen? Even kijken. Eén exploitatie wordt afgesloten, moet ik zeggen, de Einsteinstraat. En ziet, looptijd van diverse exploitaties bij te stellen. Dat is, in de gevallen waar dat gebeurt, een gevolg van fasering van latere uitgiften. Werkzaamheden die bijvoorbeeld uitlopen en niet het gevolg van gewijzigde uitgangspunten. Dat is ook belangrijk om nog even te vermelden.

De voorzitter: Even voor de commissie, dit is het besluit uit het raadsvoorstel. En dat bestaat uit verschillende dingen. Is goed om even op te letten. Eerst de verwachting van het Grondbedrijf. Dat heeft natuurlijk consequentie voor onze begroting. En dan denk ik wat los ook heel belangrijk is, is die grondexploitatie Einsteinstraat af te sluiten. En de looptijd van diverse grondexploitaties bij te stellen, is natuurlijk ook iets waar u echt iets van kan vinden. Een vraag hierover van de heer Damen.

De heer Damen: Het is natuurlijk ook mogelijk dat er nieuwe grondexploitaties geopend worden, die winstgevend zijn. Op De Staart lijkt zo'n mogelijkheid te bestaan.

De voorzitter: Dit is natuurlijk de prognose voor nu.

De heer Van Bommel: Dat is mogelijk.

De voorzitter: De heer Damens, zal ik even proberen te vertalen? Komt hij dan tussendoor erbij of is dat dan een prognose voor 2026?

De heer Damen: Waarom is dat belangrijk? We hebben nu een bezuinigingsopgave als gemeente. Die is behoorlijk hoog. Wat je wegbezuinigt, komt niet meer terug, is mijn stelling.

Met name als je in culturele of maatschappelijke voorzieningen bezuinigt, breek je vaak dingen af die niet meer terugkomen. Dat betekent dat je heel goed moet kijken naar of je niet te veel bezuinigt op dit moment en of je bezuinigingen kunt uitstellen, in de verwachting dat er mogelijk minder tekorten in de toekomst zijn. En dan is het heel goed om te kijken vanuit het Grondbedrijf of er nieuwe exploitaties te openen zijn, die het tekort in het Grondbedrijf beperken of de risico's in het Grondbedrijf beperken.

De heer Van Bommel: Dat klopt. De uitgangspuntenhaalbaarheidsberekeningen wordt hier anderen ook genoemd. De haalbaarheidsberekeningen zijn eigenlijk gewoon, moet ik even zeggen, conceptgrondexploitaties, waarbij we het verwachte saldo berekenen en dat al wel meenemen in de vermogenspositie. Daar wordt wel degelijk rekening mee gehouden.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Van Bommel: En de vaststelling van het project, van de grondexploitatie is los van deze prognose.

De voorzitter: Mijnheer Damen, mag u uw microfoon nog even uitzetten.

De heer Damen: Natuurlijk.

De voorzitter: Dan gaan we naar de laatste sheet. Vragen. Fijn. We hebben nog een kwartier, tien minuten voor nog resterende vragen. Ik kijk even rond of die er nog zijn. Nou ben ik het even vergeten. Ik heb uw naam nog maar één keer hoeven gebruiken. De heer De Gelder, gaat uw gang.

De heer De Gelder: Dank u wel, voorzitter. Ik vroeg me even af, er waren wat projecten die moesten verlengd worden voor één of twee jaar. Op grond waarvan is dat dan exact gedaan? En op basis waarvan is iets één of twee jaar verlengd? Is daar ook nog onderscheid in gemaakt?

De heer Van Bommel: De exacte reden verschilt per project. Maar in ieder geval de oorzaak van het verlengen zit eigenlijk altijd in fasering. Oftewel in, wanneer gaan we bepaalde werkzaamheden uitvoeren of wanneer gaan we de grond uitgeven? Dat wil nog weleens wijzigen, om uiteenlopende redenen. En daardoor vertraagt dan of loopt het project wat uit ten opzichte van eerdere verwachtingen. Maar de verlengingen die we hier voorstellen of vragen, zijn niet het gevolg van nieuwe uitgangspunten, in ieder geval. Altijd als gevolg van fasering binnen een project van werkzaamheden of uitgaven.

De voorzitter: Dank u wel. Nog andere resterende technische vragen op dit moment? Nee. Dan zijn we er toch met zijn allen op tijd doorheen gekomen, door deze moeilijke materie. De heer Van Bommel, bedankt voor de presentatie. Dit was zo'n beetje uw aftrap. De heer Nap voor de aanvulling en de wethouder voor het aanschouwen. Dan moet de commissie nog even conclusie trekken. Er zijn een paar opties. Eigenlijk de opties die we al kennen.

Misschien is er behoefte aan nog een tweede technische sessie, die de commissie naar wens kan inrichten, op welke manier we de informatie willen ontvangen en welke informatie? Een oordeelsvormende sessie, waar we dit onderwerp politiek kunnen bespreken. Dan kunt u ook de wethouder ondervragen over het waarom. Daar kunt u natuurlijk altijd technische vragen bij stellen via de mail. Of kan dit in één keer als hamerstuk door naar de raad? Welk commissielid heeft een voorschot voor een keuze? De heer Katif.

De heer Katif: Dank u wel, voorzitter. Het zou heel verstandig zijn om sowieso een oordeel te kunnen vellen over zo'n stuk. Dat is één. En twee, we hebben namelijk ook nog een Auditcommissie, die een technisch advies zou kunnen geven namelijk aan de gemeenteraad. En het lijkt mij een hele verstandige om langs die commissie even dat te doen behandelen. En voor de rest is het aan de commissie zelf om te kijken of ... In ieder geval, ik zou graag, vanuit mijn rol als commissielid hier, willen dat het oordeelsvormend ... Want dan zijn er wat politieke uitspraken te doen over de grond.

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Van Vugt daarop in wil gaan, betreft de Auditcommissie. Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Want daar ben ik het niet mee eens. Want de Auditcommissie, ik heb daar nu een keer bij gezeten, was behoorlijk politiek gekleurd. En ik ben daar een beetje beducht voor. Ik heb het liever in een commissie als deze.

De voorzitter: Dat kan natuurlijk ook. Dat is aan de commissie zelf. We hebben in principe zelf hier alle informatie die we nodig hebben om hier een politiek oordeel over te vellen, vanavond gehoord met elkaar. Dan als we dit oordeelsvormend op de agenda willen zetten, welke politieke vragen leven er dan in de commissie? De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Voorzitter, volgens mij zijn er drie fracties nodig om het oordeelsvormend te agenderen.

De voorzitter: Zeker. Dat wilde ik eigenlijk door middel van de politieke vragen even inventariseren. Had ik even erbij moeten zeggen. Dan ga ik eerst even checken, welke partijen hebben allemaal behoefte aan politieke oordeelsvorming over dit onderwerp? De heer Damen.

De heer Damen: Ik vind het heel moeilijk. Met name in verband met mijn vorige opmerking, dat er nieuwe grondexploitaties denkbaar zijn die een positief resultaat zouden kunnen hebben, die vervolgens leiden tot een lagere bezuinigingsopgave. En ik vind het heel lastig om te beoordelen of je dat nu moet bespreken of dat je dat pas bij de bezuinigingen moet bespreken, of op welk moment dan ook.

De voorzitter: Ik denk dat het even belangrijk is om dan helder te krijgen of dat nog in de prognose van 2025 zou zitten en betrekking heeft op die begroting, of dat dat bijvoorbeeld in de prognose 2026 zit. Dat gaan we hier niet in terugzien, hoor ik. Misschien toch even een toelichting van de wethouder.

Mevrouw De Jonge: Je ziet nu de stand van zaken. En die hoort bij de jaarrekening van '24. En dat is geen toekomstvoorspelling van wat er nog allemaal zou kunnen gaan gebeuren. In die zin, mochten er positieve grondexploitaties bijkomen in de toekomst, dan zal dat nooit in deze prognose terechtkomen, omdat ze op dit moment, of 1 januari eigenlijk dat de jaarrekening wordt afgerond ze er nog niet waren. Voor dit vraagstuk van, gaan die er komen, zit je eigenlijk veel meer aan de beleidsinhoudelijke kant van, wat is er in het kader van de stedelijke ontwikkeling vanuit RO nog te ontwikkelen? En zijn daar positieve grondexploitaties te verwachten? Dat is eigenlijk een discussie op een andere tafel, denk ik.

De voorzitter: Die is deels helder. Ik snap de verwarring wel, want het woord prognose betekent natuurlijk voorspelling. Ik snap wel dat we op die toer zitten te denken. Huidige portefeuille. De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Voorzitter, ik zit een beetje ook in dubio van, op zich dit verhaal is heel duidelijk. Alleen het is een stukje in een veel groter geheel. En daar worstel ik een beetje mee. En dat zou voor mij wel een vervolg nodig gaan krijgen. En dan komt denk ik ook die politieke vraag van, hoe past dit in het grote geheel? En onttrekken we nu gelden uit andere voorraden en dingen om hier wat aan te passen, of halen we het eruit? En daar zit denk ik de politiek, waar we het wel over zouden moeten hebben. Maar ik heb nog niet helemaal de vragen en zo voor mij helder. Maar dat is wel waar ik mee worstel op dit moment.

De voorzitter: In het raadsvoorstel staan natuurlijk een aantal duidelijke besluiten. Ook een aantal dingen die gewoon zo zijn. Bijvoorbeeld het vaststellen van de prognose. De prognose is de prognose. Ik denk niet dat wij daar op de stoel van de ambtenaar hoeven te gaan zitten. Maar er wordt ook voorgesteld om de looptijd van diverse grondexploitaties bij te stellen. Dat is iets waar je als raad van kan denken, zijn we het daarmee eens? En als bijvoorbeeld vanavond die vraag niet leeft, kunt u zeggen, deze kan als hamerstuk naar de raad. Maar we zijn nu wel weer door de sessie van vandaag er extra van bewust, wij hebben als raad politieke invloed op die grondexploitaties, maar dat zit eigenlijk in keuzes op andere momenten. Moet u even goed nadenken, heeft het inderdaad nu zin om echt dit stuk politiek te bespreken, of bent u het hier eigenlijk wel mee eens en is het meer voortaan in het volledige traject rekening houden met de grondexploitatie als raadslid of politieke partij op zich?

De heer Katif: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Katif.

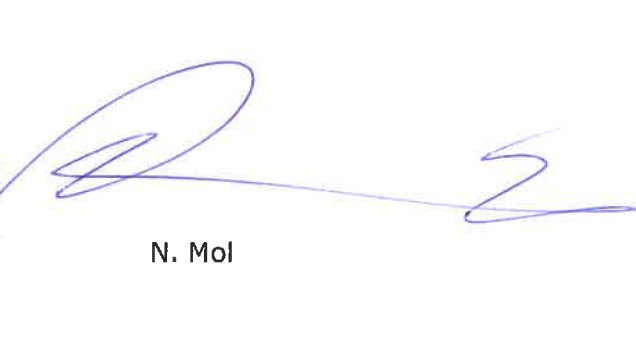
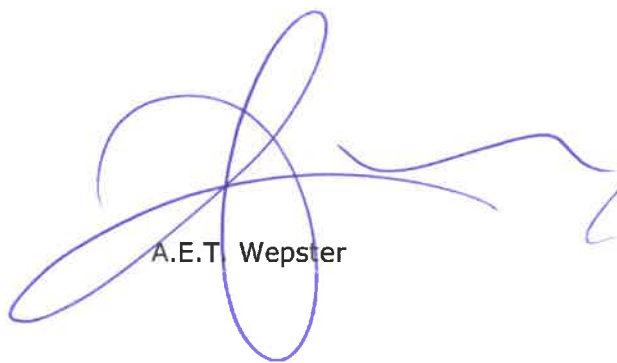
De heer Katif: Het is verhelderend om een aantal mensen te horen. Tot inzichten kom je later, nadat je met je collegae hier praat en je hoort daar het een en ander. Het speelt in 2024. Dat is eigenlijk verleden tijd. Maar ik zou daar ook een les uit kunnen trekken. En daarom had ik ook gezegd, waarom zou je het ook in een Auditcommissie niet even kunnen bespreken? Puur vanuit een feeling hebben met dat stukje Grondbedrijf, zal ik maar zeggen. Maar wat mij betreft, het kan net zo goed een hamerstuk zijn.

De voorzitter: Dan proef ik de conclusie hamerstuk. Klopt dat? Ja. Wel goed dat we het er eventjes over hebben gehad, want ook dit was erg ophelderend. Dan zijn we negen minuten voor tijd klaar. Had ik niet verwacht. Dat komt door jullie en dat komt door jullie. En dank u wel, mijnheer 't Lam. Ook al zat ik op mijn telefoon, ook een beetje door mij. Fijne avond allemaal. Vergeet niet je kopjes mee te nemen naar de pantry. En tot de volgende keer.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 1 juli 2025.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

N. Mol

